

1986/87:80

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

Torsdagen den 5 mars

Kl. 14.30

Meddelande om interpellationssvar

Om handläggningen av visst asylärende vid svenska ambassaden i Lesotho

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:183

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Med hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen får jag meddela att jag på grund av utlandsresa och stor arbetsbelastning inte har möjlighet att inom den föreskrivna tiden fyra veckor besvara Anita Bråkenhielms interpellation om de internationella reglerna för fiske- och handelsfartyg. Enligt överenskommelse med interpellanten kommer interpellationen att besvaras tisdagen den 28 april kl. 15.00.

2 § Svar på fråga 1986/87:387 om handläggningen av visst asylärende vid svenska ambassaden i Lesotho

Anf. 2 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jan-Erik Wikström har med hänvisning till uppgifter i massmedier frågat mig om orsaken till att en f. d. minister i Lesotho, som mördades förra året, inte fick hjälp av den svenska ambassaden i Maseru.

Wikström syftar på den tidigare informationsministern Desmond Sixishe och utgår i sin fråga ifrån att denne inte fick någon hjälp av ambassaden. Detta är felaktigt.

Bara några timmar efter hans första förfrågan i januari 1986 om han kunde få komma till Sverige, en förfrågan som gjordes per telefon, kunde ambassaden meddela att vi var beredda att ta emot honom här. Det gjordes dock klart för honom att ambassaden inte kunde arrangera hans utresa ur Lesotho utan de lesothiska myndigheternas medverkan. Han underrättades också om att ambassaden var beredd att informera Lesothos regering om att han var välkommen i Sverige, om han ansåg att detta skulle kunna medverka till att han fick lämna landet. Några dagar senare ringde han ambassaden på nytt och meddelade att han ansåg att faran inte längre var akut.

Den 26 augusti i fjol uppsökte Sixishe ambassaden tillsammans med sin hustru. Han befann sig då i husarrest, som han hade avvikit ifrån. Han fick då samma besked, dvs. att Sverige var berett att ta emot honom. Han begärde dock inte att ambassaden skulle söka förhandla med den lesothiska

*Om handläggningen av
visst asylärende vid
svenska ambassaden i
Lesotho*

regeringen om hans utresa. Om han hade beslutat att satsa på en förhandlingslösning, skulle ambassaden självfallet ha hjälpt honom med detta. Hade ministern och hans hustru då varit direkt förföljda och svävat i omedelbar livsfara hade de kunnat erbjudas att få stanna på ambassaden tills den akuta faran var över.

När ambassaden några dagar senare hade kontakt med ministrers hustru berättade hon att makarna då åter bedömde det som att faran var över för tillfället.

Morden på ex-ministern och hans hustru ägde rum två och en halv månad senare. Då hade husarresten hävts, och ingen väntade sig att de skulle vara i fara.

Svenska officiella representanter har till lesothiska myndigheter uttryckt bestörtning över morden och flera gånger efterhört resultaten av mordutredningen.

Anf. 3 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Människor som förföljs på grund av sin övertygelse, som hotas av förtryckare och kanske av mördare, skall kunna få en fristad i Sverige. Detta är en grundtanke i svensk flyktingpolitik, bakom kraven på rättssäkerhet vid gränserna och bakom vårt samarbete med FN:s flyktingkommissarie.

I många fall har också enskilda svenskar gjort enastående humanitära insatser för hotade människor – i Budapest vid krigsslutet, i Santiago efter kuppen.

När före informationsministern i det lilla afrikanska landet Lesotho, Desmond Sixishe, kom till den svenska ambassaden i Maseru hände något annat. Riktigt vad vet vi inte, eftersom beskedet har varierat. Men det tycks som om han fått beskedet att han måste söka sig till ett annat land för att kunna få asyl. Kanske var felet att han inte väddat tillräckligt enträget om hjälp.

Vår flyktingpolitik är till för människornas skull. Den måste anpassas till situationen, till hoten, till de människor som söker vårt beskydd. Den som kommer till en svensk ambasad skall inte mötas av formaliteter eller hänvisas till ett annat land utan skall få den akuta hjälp som är nödvändig just då. Bara då lever vi upp till de humanitära principer som kan och bör ligga till grund för svensk flyktingpolitik.

Anf. 4 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag kan då det gäller den principiella inställningen helt och fullt instämma i vad Jan-Erik Wikström sade. Förföljda människor skall alltid kunna räkna med en fristad i Sverige. Men det finns vissa regler att följa, vilka inte är så kända av alla. Rapporteringen i detta ärende har varit litet förvirrande. Jag tycker inte Jan-Erik Wikströms inlägg i vissa stycken minskade förvirringen.

Det finns två olika asylbegrepp. De blandas ibland ihop, vilket ger egendomliga folkrättsliga resultat. Det som den mördade informationsministern erbjöds var territoriell asyl, dvs. att få komma till Sverige och vistas här. Han uttryckte också sin tacksamhet för detta. Det andra asylbegreppet är

diplomatisk asyl, som innebär att en person som är utsatt för politisk förföljelse ges fysiskt skydd på en utländsk ambassad i sitt hemland. Det är främst en sedvänja och en praxis i förhållanden mellan länderna i Latinamerika. Enligt europeisk och afrikansk folkrättsuppfattning har ambassader inte någon rätt att ge diplomatisk asyl. Den okränkbarhet som ambassadens område åtnjuter enligt folkrätten utnyttjas då för ett syfte som folkrätten inte är avsedd för, nämligen att hindra värdlandets myndigheter att utöva jurisdiktion över personer som är underkastade denna jurisdiktion. När det ändå förekommer att länder som principiellt inte accepterar diplomatisk asyl gör avsteg från den principen är det av trängande humanitära hänsyn. Vi i Sverige är inte främmande för en sådan utväg, om det gäller att skydda liv när någon uppenbarligen är livshotad.

Får jag bara tillägga att man har begärt att få ta del av handlingarna i ärendet, dvs. att vi skall häva hemlighetsstämpeln. Det håller vi nu på att pröva. Jag hoppas att hänsyn till främmande makter medger offentlighet, som kommer att visa att ambassadören har följt sina instruktioner.

Anf. 5 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är värdefullt om ytterligare klarhet kan bringas i det enskilda fallet. Mitt inlägg tog närmast sikte på att det alltid är fråga om bedömning i det konkreta fallet huruvida det är fråga om en människa som vi till varje pris måste hjälpa eller huruvida det är viktigast att följa de formella regler som gäller. Jag gav exempel på att svenska diplomater tidigare har låtit humaniteten komma i första rummet. Jag kan inte bedöma om det begåtts något fel på denna punkt. Det är viktigt att också för svensk ambassadpersonal klargöra att det inte är något fel om humanitet ibland får gå före formaliteterna.

Anf. 6 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag delar självfallet Jan-Erik Wikströms uppfattning. Hänsyn till människor i livsfara skall gå före reglerna. Det var också vad jag försökte säga förut.

Det är lätt om man har facit i hand sedan morden är begångna att ha en uppfattning. Då ambassadpersonalen ställdes inför denna person var bedömningen inte den att vederbörande svävade i livsfara. Det var också detta besked som man fick från vederbörande och hustrun till den sedan mördade ministern.

Jag hävdar fortfarande att den diplomat som gav detta besked följde de instruktioner han hade fått och att han säkerligen i ett annat läge hade varit beredd att följa vad humaniteten föreskriver i sådana fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

Meddelande om interpellationssvar

Om dioxinutsläppen från norska industrier

3 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:176

Anf. 7 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Med hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen får jag meddela att jag, på grund av arbetsbelastning, enligt överenskommelse med interpellanten Ivar Franzén kommer att besvara interpellationen tisdagen den 24 mars 1987.

4 § Svar på fråga 1986/87:404 om dioxinutsläppen från norska industrier

Anf. 8 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Jens Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta i anledning av de rapporter som framkommit om utsläpp av dioxin från norska industrier.

Dioxinutsläppet från Norsk Hydros magnesiumfabrik i Porsgrunn kom till min kännedom den 17 februari 1987. Jag tog omgående kontakt med den norska miljöministern. Vi kom överens om att resultaten från de utredningar som gjorts i Norge skulle sändas över till oss och att kompletterande utredningar skulle göras i samråd mellan norska och svenska myndigheter. Diskussioner pågår nu mellan norska Statens forurensningstilsyn och naturvårdsverket i Sverige såväl om kompletterande utredning om spridning och effekter av det norska utsläppet som om åtgärder för att begränsa dioxinutsläppen.

Överläggningar om dioxinutsläpp och riskerna med dessa sker även i den s. k. nordiska dioxingruppen som kom till år 1985 på initiativ av Nordiska ministerrådet. Gruppen har sitt nästa sammanträde i början av april, där utsläppet från Porsgrunn och även andra utsläpp kommer att diskuteras.

Jag har fortlöpande kontakter med min norska kollega om gemensamma miljöfrågor och har goda erfarenheter av detta samarbete bl. a. beträffande åtgärder mot föroreningen av Idefjorden och Glomma. Jag räknar därför med att svenska önskemål kommer att tillmötesgå även nu i samband med det aktuella utsläppet vid Porsgrunn.

Anf. 9 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret på frågan. Jag förstår att det inte är lätt att besvara en sådan fråga, eftersom den också rör ett annat land. Men det hela är oroande.

Jag läste i den norska fiskartidningen häromdagen att även fisk från Kristiansandsfjorden är ganska full av gift. Man har förbjudit att saluföra fisk från den inre delen av fjorden och varnat för att äta fisk som fångas i den yttre delen. Jag konstaterar också att den norska Statens forurensningstilsyn har meddelat i ett brev till Haldens natur- och miljövärn, att eftersom de norska utsläppen av klororganiska föreningar vid Saugbruksforeningen och Borregaard är mindre än de svenska utsläppen i Bottenviken, får denna fråga komma i andra hand.

Att försvara sig med att den ena är värre än den andra när det gäller utsläpp förbättrar sannerligen inte miljön. Här är det nödvändigt att ta itu med de

problem som finns. Det är inte rimligt att de norska utsläppen skall få fortsätta och förstöra våra vatten neråt Bohuslänskusten.

Vi vet nu att torsk och rödspätta har försvunnit. Krabborna på insidan av Kosterfjorden är borta. Det får inte fortsätta på det här sättet. Musslorna har inte kunnat skördas på praktiskt taget ett par år.

Jag undrar hur länge vi kan acceptera att detta snusbruna vatten tidvis skall finnas vid Bohuskusten. Nu har det också upptäckts att vattnet innehåller giftiga ämnen som är farliga för människor. Fisken är borta, men hur länge vill sommargästerna hålla på att bada i det snusbruna vatten som vi tidvis har?

Jag vill uppmana miljöministern att med kraft ta itu med de problem som vi har i norra Bohuslän och försöka få en bättring till stånd. Det som pågår är allvarligt. Den norska kollegan Sissel Rönbeck kan säkert göra insatser, och det bör hon också göra så snart det går.

Anf. 10 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Jag har precis samma uppfattning som Jens Eriksson, att förhållandena på västkusten är ytterst allvarliga och att de utsläpp som vi mottar från Norge utgör mycket allvarliga faktorer i det sammanhanget. Av det skälet tog jag i början av sommaren förra året kontakt med min norska kollega och sade att vi från svensk sida förväntade oss att man skulle ta itu med problemen vid Idefjorden och Glomma. Jag föreslog också att vi gemensamt skulle besöka området och diskutera situationen senare under sommaren, vilket vi gjorde i början av augusti. Vid det tillfället presenterade den norska miljöministern ett program för att till 1990 mycket kraftigt reducera utsläppen bl. a. genom starkt skärpta krav på Saugbruksforeningen och flera andra industrier i området liksom på kommunerna och jordbruket.

Vi har alltså att förvänta oss att dessa åtgärder fullföljs. Jag litar på min norska kollega, som jag ofta träffar och resonerar med om dessa frågor – senast förra veckan, i Nordiska rådet.

När det gäller dioxinutsläppen gjorde jag på precis samma sätt. Jag tog omedelbart kontakt med miljöministern, och vi kom då överens om att vi gemensamt skall ta itu med den här frågan. Vi kom också överens om att även svenska myndigheter skall få möjligheter att analysera prover från havet utanför Porsgrunn och utsläppen därifrån liksom att vara med och diskutera vilka krav som skall ställas på Porsgrunn. Det arbetet pågår nu. Jag kommer självfallet att framföra de krav vi har anledning att ställa från svensk sida. Men jag vill understryka det jag sade redan i mitt svar, nämligen att mina erfarenheter av samarbetet med den nuvarande norska regeringen och miljöministern är goda.

Anf. 11 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tror inte att vi har några delade uppfattningar, utan kanske fastmer en gemensam oro för vad som håller på att hända. Därför är det angeläget att man med förenade krafter försöker göra någonting åt den situation som råder. En sak är i varje fall klar: här krävs det åtgärder. Det räcker inte längre med program. Sådana här föreningar har skett så långt tillbaka jag kan minnas, och det är en ganska lång tid. Jag tror att det är 30–40 år sedan som jag tog kontakt med riksdagsmän och bad dem försöka göra

någotning åt det som pågick uppe i våra trakter.

Jag har funderat på en sak. Är det, med tanke på att vi har så stora utsläpp från massafabrikerna, rimligt att vi förser dessa med råvara? Jag vet att frågan är komplicerad och att handelsavtal och liknande kommer in i bilden, men jag hoppas att man kan göra någotning åt detta. Skadorna ökar ju i takt med anhopningen av gifter och annat utsläpp. Jag tycker faktiskt att måttet nu är rågat, och jag hoppas att miljöministern har ett så bra samarbete med den norska kollegan att också hon kan påverkas och verkligen tar itu med problemen.

Anf. 12 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! För Idefjorden och Glomma är det inte bara fråga om teoretiska program utan om att ställa helt nya krav på och upphäva gamla tillstånd för verksamheten, vilket kommer att innebära en förbättring. Jag litar på att de kraven kommer att uppfyllas, men skulle de inte göra det, får vi verkligen anledning att klaga.

Jag vill tillägga att de nordiska regeringarna vid miljöministermötet förra veckan åtog sig att till hösten presentera ett gemensamt handlingsprogram mot havsföroreningar. Detta skulle grunda sig på konkreta planer i de enskilda nordiska länderna. Det var på initiativ från Sverige som det beslutet fattades. Jag tror det är ytterst betydelsefullt att vi ser till att detta också fullföljs. Situationen är nämligen nu så oroande i både Västerhavet och Östersjön att det krävs omedelbara insatser.

Anf. 13 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Också jag hoppas verkligen att det skall kunna göras någotning åt detta. Jag tycker man får den ena påminnelsen efter den andra om att det går åt fel håll i stället för åt rätt. Bl. a. såg jag häromdagen i en tidning att Borregaard nu ansökt om att få göra ännu större utsläpp uppe i Östfoldsområdet. Man spekulerar i att acceptera böter om man inte får detta tillstånd. Sådant inger stor oro och får bara inte fortsätta.

Jag förstår att det är svårare att komma till rätta med problemen när det är fråga om utsläpp som görs i andra länder, men de förstör ju inte bara sina egna vatten utan också våra. De förstör svenska vatten som de själva är beroende av bl. a. för sin turism och för sitt fritidsfiske.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:165

Anf. 14 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Statsrådet Bengt K. Å. Johansson har bett mig lämna följande meddelande:

”På grund av att interpellanten var förhindrad när jag avsåg att besvara interpellation nr 165 vill jag meddela att svaret på denna interpellation kommer att lämnas den 13 mars.”

Anf. 15 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat mig om jag avser ta några initiativ för att se över gällande regler för omhändertagande av barn.

Socialberedningen har i februari 1986 lämnat betänkandet (SoU 1986:20) Barns behov och föräldrars rätt, som behandlar frågan om socialtjänstens arbete med utsatta familjer. Utredningens ledamöter och sakkunniga redovisade skilda åsikter på väsentliga punkter. Därför har jag tillkallat en särskild utredare för att med utgångspunkt i socialberedningens betänkande göra en ytterligare översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Detta arbete har bedrivits skyndsamt, och resultatet av översynen beräknas bli överlämnat till mig i april. Efter sedvanligt remissförfarande kommer jag att ta ställning till de förslag som framförts.

Anf. 16 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. När jag ställde frågan visste jag inte att det pågick en utredning angående just barns vård och omhändertagande. Det har jag fått lära mig av de många telefonsamtal och brev som jag fått sedan frågan publicerades i hemlänet. Och det har socialministern alltså bekräftat nu. Låt mig då bara ge några ord på vägen i det här arbetet, några synpunkter som jag mött.

Det synes mig vara viktigt att det första beslutet som sociala myndigheter fattar är mycket nöga övertänkt. Eftersom det ofta är i en akut krissituation som socialnämnden griper in, är det risk att man vidtar en åtgärd som senare visar sig vara en mindre bra lösning. Men då är redan många parter bundna av känslor, prestige, praktiska avvägningar, uttalanden etc. Och ju längre processen får fortsätta, desto större är risken att parterna låser sig. Därför bör man göra allt för att utredningar om barn begränsas i tiden.

En forskare som heter Ilse Wetter har skrivit en avhandling om barns processrättsliga ställning i omhändertagandemål, vårdnadsmål och verkstäl-landemål. Hon har kommit fram till flera slutsatser, av vilka jag vill nämna två:

1. att de olika myndigheter som handlägger ärenden och mål om barn inte i tillräckligt stor utsträckning tar hänsyn till barns vilja och val,
2. att utredningar och sakkunnigutlåtanden inte beaktas och bedöms med utgångspunkt i barnens behov, utan med utgångspunkt i föräldrarnas behov.

Detta har jag också hört från annat håll. Jag vet inte om socialministern anser sig kunna svara på frågan om man i dag tar tillräcklig hänsyn till barnets rätt och vilja när man avgör placeringen?

Den tredje frågan jag vill ta upp är hur vi i dag tillämpar föräldrarätten. Ger lagen i dag de möjligheter som kanske ibland behövs för att ge ett fosterhem företräde framför de biologiska föräldrarna? Detta är ett enormt svårt problem. Jag är absolut inte tillräckligt kunnig eller tillräckligt utbildad på området för att sitta inne med svaret. Men frågan har ställts av fler än mig.

Till slut är det en sak som slagit mig vid läsningen av olika material och det

*Om reglerna för om-
händertagande av barn*

är vilka ovidkommande saker man tycks blanda in vid bedömandet av ett hem. Är det tillräckligt städat? Finns det TV? Är barnets eventuella rum så stort som det bör vara? Man bör nog mer se till hjärtat än till sådana saker.

Ja, detta var några av mina lekmanamässiga bidrag till diskussionen.

Anf. 17 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! För det första har socialberedningen för sitt betänkande haft ett mycket brett underlag – man har haft många experter och sakkunniga till sin hjälp. För det andra gör nu justitieombudsman Tor Sverne den överarbetning som jag nämnde i svaret. Det innebär att jag räknar med att vi kommer att ha ett bra underlag den dag vi skall lämna en proposition till riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1986/87:391 och 392 om thoraxklinik i Umeå

Anf. 18 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Börje Hörnlund har frågat mig om jag är beredd att omedelbart ge statens förhandlingsnämnd klartecken för att slutföra erforderliga förhandlingar med Västerbottens läns landsting om en ny thoraxkirurgisk klinik i Umeå.

Ulla Orring har frågat mig om jag överväger att vidta några särskilda åtgärder för att en lokalisering av thoraxkliniken snabbt kommer till stånd. Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

Frågan om thoraxkirurgins framtida utbyggnad och konsekvenserna av denna i fråga om personal och övriga resurser utreds för närvarande av socialstyrelsen. Arbetet beräknas vara slutfört före sommaren. Jag vill därför avvakta med ställningstagande tills jag hunnit ta del av resultaten från utredningen.

Anf. 19 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Startandet av en thoraxklinik i Umeå har försenats i flera år. Redan för tre år sedan borde alla ha insett att norra sjukvårdsregionen behöver en thoraxklinik:

- dels på grund av det stora sjukvårdsbehovet,
- dels på grund av att starka regionalpolitiska skäl – t. ex. långa avstånd – talar för en klinik,
- dels på grund av att Umeå som regionsjukhus, läkarutbildningsort samt säte för forskning och utveckling måste få tillgång till denna operationsteknik. Umeå halkar annars efter som fullständigt utbildningssjukhus.

Under de tre år som gått har många dött i uppkomna köer. Hundratals har lidit i onödan. Många har fått vänta så länge på operation att rehabiliteringen blivit svår. Kort sagt: många svårt sjuka människor har farit illa.

De onödigt långa sjukskrivningstiderna kostar också massor av pengar.

Fru statsråd! Det är av dessa skäl mycket beklagligt att statsrådet personligen tydligen är beredd att ytterligare försena utbyggnaden av en thoraxklinik i Umeå genom att tala om nya utredningar. Behovet är klart dokumenterat. I dag görs drygt 2 000 operationer i Sverige. Socialstyrelsens expertgrupp har kommit fram till att det behövs 6 500 ingrepp.

Behovet av thoraxingrepp är också speciellt stort inom den norra sjukvårdsregionen. Patienter från Umeå-regionen belägger i dag hela 60 % av thoraxkapaciteten i Uppsala.

Anser statsrådet att det är försvarbart att ytterligare skjuta beslutet på framtiden? Eller är det så att statsrådet söker vägar att helt stoppa thoraxkliniken i Umeå?

Anf. 20 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

De hjärtsjuka i landets norra sjukvårdsregion – Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland – känner sig fullständigt utslagna och åsidosatta när det gäller strävan för en sjukvård på lika villkor. Det senaste årtiondet har inneburit en kamp för att få till stånd en thoraxkirurgisk verksamhet i Umeå. Att förkorta köerna för de hjärtsjuka och få en operationsenhet på närmare håll än Uppsala är även målet för sjukvårdspersonal, däribland läkarna. Politiker, till sist över partigränserna, har utfört ett envist arbete för målet thorax till Umeå.

Om vi utgår från att index för dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar i landet är 100, ligger Norrbotten och Västerbotten på mellan 120 och 130, klart över riksgenomsnittet.

I fjol nyttjades Uppsalas operationskapacitet för dessa operationer till nära 60 %, och då är att märka att länen befolkningsmässigt utgör endast 35 % av upptagningsområdet. Dessa faktiska uppgifter talar sitt tydliga språk om behovet.

Här i kammaren har frågan framförts motionsvägen varje år utan att riksdagen har tagit ställning. Man har hänvisat till Landstingsförbundet. Nu har Landstingsförbundet klart uttalat att thoraxverksamhet skall starta i Umeå. Men då sätter sig NUU-nämnden på tvären och säger att vi inte har något mandat.

När kommer regeringen att ge ett klartecken, och kan statsrådet här i dag instämma i att det behövs en thoraxklinik i Umeå? Eller skall hjärtsjuka i vårdköen få dö i avvaktan på regeringens beslut? Jag tycker att det här är en så allvarlig fråga att det krävs ett förtydligande av det svar som statsrådet nu har lämnat.

Anf. 21 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Det är helt riktigt att Landstingsförbundet i början av februari har fattat nämnda beslut. Västerbottens läns landsting har den 23 februari i år inkommit med en framställning till regeringen, vilken ankom den 24 februari. Den här framställningen från Västerbotten har remitterats till socialstyrelsen och NUU-nämnden, vilket är naturligt. Vi skall ju ha ett underlag för ett beslut.

Jag vill också säga att det var Landstingsförbundet som krävde att

socialstyrelsens utredning skulle ses över. Professor Gunnar Birke har i uppdrag att i samarbete med Landstingsförbundet ta reda på vilka resurser som krävs för att vi skall kunna möta det ökade behovet av kranskärlsoperationer. Det gäller att se vilka personella och finansiella beräkningar som skall ligga till grund för detta.

Till Börje Hörnlund vill jag säga: Jag söker vägar för att få det underlag som behövs för att jag skall kunna fatta ett klokt beslut till förmån för de hjärtsjuka i landet.

Anf. 22 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Anledningen till att statens förhandlingsnämnd och NUU-nämnden nu kräver ett besked av statsrådet är att riksdagen utifrån ett gammalt underlag – från 1970-talet – beslutade om thoraxkirurgi på fyra ställen i landet. Vid den tidpunkten beräknades behovet för norra sjukvårdsregionen till 75 operationer per år. Men i följd gjordes 550 ingrepp. Beslutssituationen är alltså helt annorlunda nu, och därför tycker jag att det inte behövs några nya utredningar.

Den som har tagit fram underlaget till Landstingsförbundets styrelse är samtidigt huvudsekreterare i den utredning som statsrådet hänvisar till och som sker inom socialstyrelsens ram. Det är bråttom med ett besked från statsrådet!

Anf. 23 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag fick inget svar på min fråga till statsrådet om statsrådet kunde instämma i att det behövs en thoraxklinik i Umeå. Jag tror att de hjärtsjuka som bor och lever i norra Sverige är besvikna. De känner sig förrådade i den här frågan.

Det är ju så, som Börje Hörnlund har redovisat här från talarstolen, att många och långa utredningar har förevarit. Kontentan av utredningarna är att norrlänningarna känner sig överkörda.

När Landstingsförbundet äntligen kommer till klarhet, ja, då stoppas arbetet på annat håll. Planering pågår nu inom Umeå sjukvårdsregion och inom Västerbottens läns landsting. Man håller på att rekrytera nyckelpersoner, och man arbetar med planer för en utbyggnad. Man har planerat driftstart till mitten av år 1989. Men om landstinget i Västerbottens län inte får något besked i den här frågan, försenas arbetet. Hur blir det med människorna i vården? Har statsrådet inget förbarmande med dessa hjärtsjuka människor?

Anf. 24 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Regeringen kommer inom kort att lägga fram en proposition om ett extra ekonomiskt bidrag till landstingen för att de skall kunna öka kapaciteten för bl. a. kranskärlsoperationer.

Jag har hänvisat till att framställningen från Västerbotten kom för någon vecka sedan, och det är naturligt att den remitteras till NUU-nämnden och socialstyrelsen innan beslut fattas. Efter det att jurister har granskat det beslut som tidigare fattades när det gäller antalet thoraxkirurgkliniker gör vi i regeringen den bedömningen att vi förmodligen måste gå till riksdagen med

en proposition för att en femte thoraxkirurgklinik eventuellt skall kunna inrättas. Vi har alltså hanterat framställningen på det snabbaste möjliga sättet.

Börje Hörnlund är själv en framstående ledamot av Landstingsförbundet, som har begärt den översyn som professor Birke nu gör tillsammans med socialstyrelsen och Landstingsförbundet. Det vore orimligt om regeringen inte avvaktade också resultatet av den utredningen, som kommer att genomföras snabbt.

Anf. 25 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det är riktigt att jag i Landstingsförbundet har varit med om att fatta detta enhälliga beslut, och det är mycket djupt förankrat efter tre års diskussioner, där det steg för steg har vuxit fram en total enighet i hela landet om att Umeå skall få en thoraxklinik.

Ett muntligt besked från statsrådet till statens förhandlingsnämnd skulle göra att avtal kom att träffas med landstinget i Umeå och att allt detta rullade i gång. Går man den väg som statsrådet talar om dröjer det ytterligare ett år, och det har icke de sjuka råd med. Det finns en hundra procentig politisk opinion för ett sådant här beslut, och om statsrådet går litet bredvid paragraferna och går rakt fram kommer ingen att klandra henne. Jag får en litet otäck känsla av att statsrådet försöker stoppa Umeås thoraxklinik.

Anf. 26 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Statsrådet har i annat sammanhang uttalat sig för en rikskö för brådskande operationer, och här finns ett utsökt tillfälle att komma till rätta med den långa vårdkön inom thoraxkirurgin. Landstinget i Västerbotten är berett att sätta i gång, och varje månads försening innebär att sjuka människor får vänta och i bästa fall försöka överleva. Det är många människor som har dött i avvaktan på operation i Uppsala – det finns det bevis för.

Det står nu 417 människor i vårdkön, och det är inte lönt att utreda ytterligare i avvaktan på att fler operationstillfällen kommer till stånd. Hela regionen väntar på ett positivt svar. Här står byråkrater, läkare och patienter och väntar, och det enda de har att sätta sin tillit till är statsrådets positiva svar. Behövs det en thoraxkirurgisk klinik i Umeå?

Anf. 27 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Till Ulla Orring vill jag säga att jag hoppas att de patienter som nu står i kö och för vilka en operation är angelägen skall bli hjälpta snarare än när Västerbottens läns landsting beräknar att kunna ta i bruk denna klinik, som sägs kunna igångsättas 1989. De patienter som nu är i behov av operation hoppas jag verkligen snabbare kan få den hjälp de behöver.

Anf. 28 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket viktigt att understryka att Umeå sjukvårdsregion har eget underlag. Där görs de förberedande undersökningarna. Alla vill ha denna operationsteknik till Umeå. Regionen täcker i det närmaste hälva vårt land. Starka regionalpolitiska skäl talar för att en region

som ser ut som Norrland och har eget underlag också skall få bedriva verksamheten, alltså utföra ca 500–600 thoraxoperationer.

Jag ser det också som viktigt utifrån Uppsalas och Stockholms planeringshorisonter att det ges besked i denna fråga. De måste få besked om att ett visst antal operationer kommer att utföras i Umeå. Sedan får de anpassa sin utbyggnad efter det.

Jag vädjar till statsrådet: Gå inte den försenande byråkratiska vägen utan ge Svante Englund på statens förhandlingsnämnd det muntliga besked som han behöver för att köra i gång.

Anf. 29 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Statsrådet säger att man hoppas kunna hjälpa dem som står i kö nu genom att skicka de patienterna till Uppsala. Jag hoppas verkligen att man kan fortsätta göra det, men den planering vi har gjort i Västerbottens läns landsting och Umeå sjukvårdsdirektion har gått ut på att vi skall få en mänskligare och bättre vård, att vi skall kunna ge vård snabbare än nu, så att människor slipper ifrån sitt långa lidande.

Det kan inte vara särskilt praktiskt och inte heller samhällsekonomiskt riktigt att patienten först skall utredas i Umeå, sedan skall ett läkarlag åka upp till Umeå från Uppsala för att undersöka patienten, sedan skall patienten remitteras till Uppsala för operation och därefter tillbaka till Umeå. Det är ett otroligt oskickligt planeringsarbete som lett till den här ohumanitära sjukvården!

Jag hoppas verkligen att statsrådet så snabbt som möjligt ser till att de här operationerna kan utföras i Umeå. 550 hjärtoperationer på patienter från Norrland har under det gångna året utförts i Uppsala. Där har man gjort så gott man har kunnat – man har gjort ett mycket bra arbete. Men för patienterna har det varit ett lidande.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:390 om rätten till ledighet för vård av barn

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om jag vill medverka till att en förälder, som vill vara ledig från arbetet på deltid, i stället för att förkorta den dagliga arbetstiden kan välja att få en ledig dag per vecka.

Lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. ger arbetstagararen rätt till bl. a. en förkortning av arbetstiden. Enligt lagen skall förkortningen spridas över arbetsveckans samtliga dagar, om det inte finns särskilda skäl att förlägga ledigheten på annat sätt.

Syftet med deltidsledigheten är att förbättra möjligheterna för föräldrar och barn att vara tillsammans och att förkorta de långa dagliga tider då barnen vistas på t. ex. dagis eller fritis. Detta är utgångspunkten för regeln om att arbetstidsförkortningen i princip skall spridas över arbetsveckans samtliga dagar.

I vissa fall kan det emellertid vara mindre värdefullt med en daglig

arbetstidsförkortning. Lagen medger därför att en arbetstagare i stället kan få förkorta sin arbetstid på det sätt som Margó Ingvardsson önskar, t. ex. genom att vara ledig en dag per vecka. En förutsättning för detta är att det finns särskilda skäl. De fall man här tänkt på är i första hand när arbetstagaren arbetar på annan ort än hemorten. Även för dem som inte arbetar dagtid eller som har oregelbundna arbetstider kan en daglig arbetstidsförkortning vara mindre väl ägnad att öka möjligheterna till samvaro med barnen.

Jag vill också lägga till att ingenting hindrar att arbetsgivare och arbetstagare i ett enskilt fall kommer överens om att ledigheten skall förläggas på annat sätt än så som det står i lagen.

Enligt min mening tillgodoser lagen de intressen som Margó Ingvardsson med all rätt vill värna om. Jag anser därför att gällande regler inte behöver ändras.

Anf. 31 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Vi är överens om att huvudregeln givetvis skall vara att man tar en daglig arbetstidsförkortning just för att uppnå att barnen skall behöva vistas kortare tid på dagis. Men det finns situationer när man inte kan tillgodogöra sig den dagliga arbetstidsförkortningen. Det är t. ex. inte ovanligt i glesbygd att kommunikationerna är så dåliga att man inte tjänar någonting på att sluta tidigare på dagen.

Förarbetena till lagen anger några exempel på särskilda skäl och yrken. Jag tror att man nämner försäljare och oljeplattformarbetare. Det finns arbetsgivare som hävdar att endast de grupper och de situationer som direkt anges i lagen och i förarbetena till lagen motiverar en annan förläggning av ledigheten än just den dagliga arbetstidsförkortningen. Det händer också att arbetsgivare ställer ett ultimatum att man skall ta ut en daglig arbetstidsförkortning eller gå ned till deltid. Det förekommer också krav på att man skall byta arbetsuppgifter om man skall få en dag ledig per vecka.

Mot den bakgrunden är arbetsmarknadsministerns svar på min fråga klarläggande, och det är jag tacksam för. Det finns alltså en möjlighet att hävda särskilda skäl för att få ta ut en ledig dag per vecka även om inte den situation man själv åberopar finns direkt angiven i förarbetena till lagen.

Än en gång tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:385 om Dalarö Skans

Anf. 32 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Ivar Virgin har frågat mig om regeringen är beredd att godta att byggnadsminnesmärket Dalarö Skans från 1600-talet byggs om till restaurang.

Jag vill inleda mitt svar med en hänvisning till kungörelsen (1920:744) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet enligt vilken (21 §) ett

byggnadsminnesmärke inte utan regeringens (eller Kungl. Maj:ts) tillstånd får rivas, överlättas, flyttas eller användas till ändamål, varigenom dess kulturhistoriska eller konstnärliga värde förminsas.

Bakgrunden till Ivar Virgins fråga torde emellertid vara att Haninge kommun tagit upp en diskussion med byggnadsstyrelsen och riksantikvarieämbetet om möjligheterna till ökade turist- och fritidsaktiviteter på Dalarö Skans. I sammanhanget har också behandlats möjligheterna att förlägga en restaurang i anslutning till skansen. Enligt vad jag erfarit har därvid olika lokaliseringalternativ diskuterats. Några formella ställningstaganden från myndigheternas sida har inte gjorts. Följaktligen finns heller inget underlag för regeringen att ta ställning till.

Anf. 33 IVAR VIRGIN (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Göransson för svaret.

Bakgrunden till frågan är mycket riktig att det uppkommit en stor oro inför vissa byggnadsplaner som Haninge kommun har tagit fram. Det är planer som tyder på att man åtminstone lekt med tanken att i Dalarö Skans bygga en restaurang och i anslutning till den ett hotellkomplex med ett tiotal rum i kommandantflygeln.

Dalarö Skans är ett av Sveriges äldsta, väl bevarade försvarsverk. Den är uppförd på 1600- och 1700-talen och har sedan dess spelat en viktig roll i vårt lands försvar.

Skansen är vacker och ger en suggestiv karaktär åt inloppet till Dalarö. Den förklarades för ett bra tag sedan – år 1925 – för byggnadsminne.

Skansen har under lång tid haft en användning som bas för en del av sjövärnsskårens sommarkurser. Personligen kan jag inte tänka mig någon bättre användning av den gamla skansen än som bas för frivillig försvarssamhet i marinens regi. Ön har dessutom i stor omfattning varit tillgänglig för turister.

Att göra om skansen till restaurang är för mig en helt främmande tanke. Enligt min uppfattning skulle det i högsta grad minska det kulturhistoriska värdet av skansen.

Även om frågan om att använda skansen som restaurang enligt statsrådet ännu inte är väckt skulle jag vilja försäkra mig om att regeringen inte skulle godta en sådan användning eller en sådan ombyggnad. Kan jag tolka statsrådets svar på det sättet?

Anf. 34 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Nej, Ivar Virgin skall inte tolka mitt svar som ett svar på förhand på en fråga som ännu inte har ställts av den som i så fall har att göra det. Jag kommer att besvara frågan om tillstånd att förändra skansen när jag får den, om jag får den.

Jag noterar att Ivar Virgin däremot här tagit tillfället i akt att här i kammaren tala om vad han tycker att regeringen skall svara på den frågan, om vi får den, och det är ett besked som vi för dagen kan vara nöjda med.

Anf. 35 IVAR VIRGIN (m):

Fru talman! Det var ju en korrekt tolkning.

Jag har viss förståelse för att statsrådet inte vill binda sig, men jag tycker ändå att man i denna viktiga fråga egentligen inte borde kunna handla på mer än ett sätt. För mig är tanken att bygga om denna gamla skans till centrum för någon turistisk aktivitet, en restauranganläggning som är kopplad till ett hotell, helt främmande. Det är för mig en stötande tanke, och jag hoppas att statsrådet Bengt Göransson innerst inne finner den lika stötande.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1986/87:394 om postens medverkan i V65-spelet

Anf. 36 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att lägga fram ett förslag, så att berörda postanställda inte kan vägra arbeta med V65-insatser.

Sten Anderssons förmodan, som baseras på uppgifter i pressen, att en postkassör kan välja att ta emot eller inte ta emot en V65-kupong är inte riktig. Postens befattning med V65-kuponger regleras i ett avtal mellan posten och AB Trav och Galopp. Avtalet ger inte utrymme för värderingar om V65-spelet hos enskilda postkassörer.

Anf. 37 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Det är ett bra och positivt svar. Men jag tycker att statsrådet borde tala om det han säger i svaret också för byrådirektören Ulla Bjersander i postverket. Hon har nämligen i pressen uttalat att posten inte kan tvinga sina anställda att ta emot spelinsatser. Jag har i dag talat med den journalist som skrev detta, och han vidhöll att hon sagt exakt så. Hon är alltså den byrådirektör som är ansvarig för bl. a. förtidsinlämningen av V65-kupongerna till posten.

Det är bra att vi får klart för oss att det inte får gå till så här. Det kan inte vara den enskilde postkassören eller den enskilda postkassörskan som bestämmer om han eller hon vill ta emot en viss form av spel eller insats.

Om man skulle tolka byrådirektören bokstavligen skulle detta kunna få en mängd effekter. Om t. ex. statsrådet kom in på posten en fredagkväll tjugo i sex och lämnade fram sin hyresblankett skulle det vara OK. Om han sedan lämnade fram sin telefonräkning skulle det också vara fullt OK. Men när han lämnade fram sin V65-kupong skulle den röda lampan lysa. Detsamma skulle ske när han lämnade fram en beställning av teaterbiljetter till Dramaten, därför att kassörskan inte tyckte om Ingmar Bergman. Till sist kanske statsrådet skulle vilja betala in sin årsavgift till partiet, och då skulle också den röda lampan lysa, därför att postkassörskan inte sympatiserade med socialdemokraterna.

Det är helt klart att dessa avgöranden inte skall ligga hos de anställda vid posten. Jag tackar för det klara svaret. Jag hoppas också att innehållet i denna debatt på något vis delges byrådirektör Ulla Bjersander på posten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om biståndssamarbetet med Etiopien

Anf. 38 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Ingemar Eliasson har frågat mig vilka slutsatser som enligt regeringens mening kan dras beträffande biståndssamarbetet av Amnestys rapport om tortyren i Etiopien.

De missförhållanden som Ingemar Eliasson berört i sin fråga är mycket allvarliga. Tortyr är en handling som väcker avsky. I årrets budgetproposition konstaterade jag om Etiopien att brister i fråga om respekten för mänskliga rättigheter ger anledning till oro. Allvarliga och upprepade kränkningar av mänskliga rättigheter har påtalats vid flera tillfällen och kommer att påtalas. Sådana kränkningar beaktas också i övervägandena om biståndets storlek och utformning. Bl. a. har den svenska inställningen klargjorts för Etiopien under de senaste biståndsförhandlingarna i juni 1986.

Vid bedömningen av biståndet till Etiopien har långsiktigheten tillmätts stor vikt. Biståndet har koncentrerats till landsbygdsutveckling med aktivt folkligt deltagande. Härigenom blir biståndet inte bara en hjälp till fattiga utan också ett bidrag till demokratiutvecklingen i landet.

Mot bakgrund av mitt uttalande i budgetpropositionen är det självklart att jag noggrant följer utvecklingen i fråga om mänskliga rättigheter i Etiopien. Detta är ett led i regeringens fortlöpande prövning av biståndets storlek och utformning.

Anf. 39 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Sveriges bistånd till Etiopien har mycket långa traditioner. Långt innan Etiopien fick statligt bistånd fanns den svenska missionen och svenska hjälporganisationer där. Denna långa närvaro i landet har gjort det möjligt för oss att ge effektivt bistånd till Etiopien, och det skall vi fortsätta med. Men det måste ske i former som gör det möjligt att samtidigt markera avståndstagande från det förtryck som regimen i Etiopien bevisligen utövar mot sitt folk. Dess värre kan man inte tala om någon demokratisk samhällsutveckling, och läget för de mänskliga rättigheterna är oförändrat dåligt. Därför är det angeläget att oavbrutet söka efter vägar för det svenska biståndet att främja demokratiska krafter. Sverige måste i kontakter med regimen oavbrutet påtala övergreppen mot mänskliga rättigheter och det hot som dessa faktiskt utgör mot framtida biståndsarbete.

Det som nu föranlett min fråga är alltså rapporten från Amnesty Internationäl från februari i år om omfattande tortyr av politiska fångar i Etiopien. Det finns rader av vittnesmål som talar om mycket omfattande tortyr, och syftet är att få fångarna att bekänna samröre med politisk opposition. Det handlar också om medlemmar i den protestantiska kyrkan som man har försökt förmå att avsvära sig sin tro.

Rapporterna har i sedvanlig ordning hög trovärdighet. Det är viktigt att de inte bara passerar opåtalade. Det är nödvändigt att vi ofta och ingående diskuterar hur vetskapen om denna tortyr och dessa övergrepp skall påverka omfattningen och inriktningen av vårt bistånd.

Jag vill fråga statsrådet om hon kan försäkra att en diskussion ständigt pågår om hur vi skall påtala missförhållanden och hjälpa människorna.

Anf. 40 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Jag kan med stort allvar försäkra Ingemar Eliasson om att detta sker. Vi söker vid varje tillfälle vi har kontakt med regeringsrepresentanter, i det här fallet i Etiopien, att framhålla hur vi i Sverige ser på demokrati, inkl. mänskliga rättigheter, och påtala eventuella brister i respekten för dessa rättigheter.

Jag tror att vi i Sverige blir starkare i de diskussionerna genom att föra en konstruktiv debatt i vårt land om denna fråga, för den är inte enkel, och jag uppskattar Ingemar Eliassons sätt att föra debatten.

Anf. 41 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för denna försäkran. Det vore naturligtvis bra om statsrådet kunde ge något mera konkret exempel på hur det kan gå till att utöva den påtryckning – kalla det gärna så – på regimen som det måste handla om, för att den skall förstå att vi menar allvar och att det inte bara är en pliktskyldig protest i diplomatiska former som vi framför.

Anf. 42 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Jag nämnde i mitt svar att vi t. ex. tog upp detta i de senaste biståndsförhandlingarna i juni 1986. Det är då en dialog där man också protokollför vad parterna har sagt, och där finns det alltså med.

Ett annat exempel var när statssekreteraren för biståndsfrågor var i Etiopien, också våren 1986, och hade överläggningar med flera av de etiopiska ministrarna om just dessa frågor.

Själv har jag också vid två tillfällen haft anledning att sammanträffa med etiopiska ministrar och har båda gångerna tagit upp frågor om mänskliga rättigheter och demokrati.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1986/87:398 om viss föreslagen ändring i vapenexportbestämmelserna

Anf. 43 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Oswald Söderqvist har, med anledning av ett förslag från 1984 års försvarskommitté om att produkter som gemensamt utvecklats eller tillverkats i samarbetsavtal med annat land skall kunna exporteras enligt resp. lands nationella regler i de fall samarbetslandet har en med Sverige likartad syn på krigsmaterielexporten, frågat försvarsministern om en sådan förändring av de svenska bestämmelserna är förenlig med Sveriges alliansfria politik och neutralitet i händelse av krig.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Totalförsvarspropositionen kommer inom kort att läggas på riksdagens bord. På den punkt Oswald Söderqvist tar upp kommer propositionen inte att innehålla något förslag. Regeringen kommer att ta ställning sedan utredningen om svensk utlandsverksamhet på krigsmaterielområdet lagt

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om viss föreslagen
ändring i vapenexport-
bestämmelserna.*

fram sitt betänkande och detta remissbehandlats i vanlig ordning.

Självfallet ligger såväl utrikespolitiska som försvarspolitiska överväganden som grund för regeringens bedömning i dessa frågor.

Anf. 44 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

Det är ju inte ofta man har anledning att dra på mun när man får svar, men sista meningen i detta frågesvar är ju faktiskt rätt så kul: "Självfallet ligger såväl utrikespolitiska som försvarspolitiska överväganden som grund för regeringens bedömning av dessa frågor." Ja, det får man ju verkligen hoppas, och det behöver kanske inte påpekas särskilt.

Men detta förringar inte det ganska uppseendeväckande uttalande som finns i försvarskommitténs rapport och som signalerar en förändring av de svenska exportbestämmelserna, så att de skall stämma bättre med verkligheten, vilket kanske behövs efter allt som har hänt.

Det är ju helt klart att man förutsätter att det kan tänkas bli möjligt att man måste tumma på de nuvarande bestämmelserna på grund av det samarbete man inlett framför allt med JAS-projektet, men också på grund av efterföljande projekt framöver.

JAS har vi haft uppe många gånger tidigare, och vi vet vad det gäller, det handlar om motorn. Men nu talas också om andra projekt. I den internationella tidskriften Aviation Week and Space Technology från april i fjol talas om att General Electric tänkt köpa Robot 70 som komplement till en av sina stora stridsvagnar. Där kan vi få ett sådant samarbete.

Nu är det gott och väl som statsrådet säger, att detta ännu inte föreslagits från regeringens sida, men jag vill ändå fullfölja och ställa en följdfråga: Kan statsrådet tänka sig en uppmjukning av de svenska exportbestämmelserna – en liberalisering om man så vill – i enlighet med vad som sägs här? Ingen rök utan eld. Hur ställer ni er till detta förslag?

Anf. 45 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Som jag har sagt i svaret har landshövding Bengt Gustavsson i uppdrag att se över vår lagstiftning på denna punkt. Jag är inte beredd att diskutera några förändringar förrän förslaget är framlagt, remissbehandlat på vanligt sätt och regeringen haft möjlighet att föra en övergripande diskussion.

Anf. 46 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Anser då statsrådet att det är något fel på de nuvarande exportbestämmelserna som förbjuder sådan export och som kräver så att säga slutintyg av den som köper?

Anf. 47 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Med hänsyn till den allvarliga diskussion som förs i dagarna om vår vapenexport finns det anledning att se med allvar också på vår lagstiftning. Det är vad regeringen gör. Därför återkommer vi till denna fråga.

Anf. 48 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Det är inte så konstigt att det ser ut som det gör på vapenexportområdet, med alla skandaler under årens lopp. Det är bara vad man kunnat vänta sig.

Som vanligt är regeringens representanter – oavsett vilken regering det rör sig om – inte villiga att säga någonting eller lämna några som helst besked om hur man ser på dessa allvarliga frågor. Man hänvisar alltid till framtiden. Så tar man en liten bit i taget. En försvarskommitté lägger fram ett förslag, man tummar på denna lag osv. Så dras vi in i denna gröt, som statsrådet säger är så allvarlig.

Jag skulle vilja rikta en uppmaning till statsrådet och till regeringen. Ta nu äntligen för en gångs skull litet mer allvarligt på dessa frågor. Fortsätt inte, som under decennierna från 1950-talet och framåt med dessa skumraskaffärer, för då kommer ni bara att trassla in er mer och mer.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:399 om iranska kontakter med svenska myndigheter för inköp av krigsmateriel

Anf. 49 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat mig om när Iran uppvaktat svenska myndigheter med önskemål om köp av krigsmateriel och om Iran varit i kontakt med svenska myndigheter angående de under år 1985 stoppade sprängämnesleveranserna till Iran.

Påståendena om att Robot 70 och sprängämnen skall ha smugglats till Iran är föremål för polisutredning, varför det inte finns skäl för mig att kommentera detta.

Frågan om möjligheten att köpa svensk krigsmateriel har tagits upp från iransk sida på olika nivåer och vid flera olika tillfällen. Svaren vid samtliga tillfällen har varit negativa. Några tillstånd att exportera krigsmateriel till Iran har inte meddelats sedan år 1978.

Anf. 50 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Då Hans Petersson i Hallstahammar är förhindrad att ta emot svaret, medger jag att Oswald Söderqvist inträder i dennes ställe.

Anf. 51 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på Hans Peterssons i Hallstahammar fråga. Hans Petersson har frågat om när uppvaktning har skett, och det vore faktiskt i rådande läge ganska intressant att få svar på den frågan, inte bara sådana undvikande formuleringar som förekommer i slutet av svaret. Det heter där: "Frågan om möjligheten att köpa svensk krigsmateriel har tagits upp från iransk sida på olika nivåer och vid flera olika tillfällen." Jag frågar omigen: När?

Press och andra massmedia vimlar nu av uppgifter om att det har förekommit kontakter i olika sammanhang, och ni måste rimligtvis veta när

sådana har skett. Det kan väl inte vara farligt för den svenska offentligheten att tala om när, var och kanske också på vilka villkor dessa kontakter har tagits under de gångna åren. Att de har tagits är uppenbart, och det har inte förnekats. När har de tagits?

Anf. 52 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Vad vi talar om är ett krig som nu har pågått i många år och som har kostat oerhört mycket pengar. Det är omöjligt att i detalj gå in på de samtal som har förts med främmande stater, eftersom det, fru talman, allvarligt skulle påverka våra möjligheter att föra sådana samtal. Men det är ett faktum att det har förts samtal om krigsmateriel och officiella representanter för Sverige har då vid alla tillfällen talat om att det inte kan bli fråga om export av krigsmateriel till ett krigsområde.

Anf. 53 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Ja, det är fråga om ett hemskt krig, och Sverige är djupt indraget i den här sörjan. Men det vore ändå, tycker jag, ganska enkelt för regeringen att i detta läge i kronologisk ordning förneka eller bekräfta alla de uppgifter som det gäller. Har det förekommit någon kontakt under 1983, under 1985, på vilket plan osv.?

Detta kan inte på något sätt skada den svenska saken, eftersom uppgifterna om kontakter, som inte förnekas, redan har lämnats. Det vore ganska intressant för Sveriges folk och för oss politiker att få veta när dessa kontakter har förekommit. Om ni inte vill säga det nu, när kommer ni att ge ett exakt besked om när dessa kontakter har förekommit? Jag upprepar min första fråga: När har kontakter förekommit i detta sammanhang?

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1986/87:405 om vapenexporten 1986

Anf. 54 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Maria Leissner har frågat om vilka tolv stater som toppade listan över beviljad export år 1986 och hur omfattande exporttillstånden till dessa stater var.

De tolv stater som toppade listan över beviljade utförseltillstånd för vapenexport under 1986 var:

Norge
Förbundsrepubliken Tyskland
Pakistan
Singapore
Amerikas Förenta Stater
Indien
Brasilien
Danmark
Indonesien

Malaysia
Finland
Australien

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om vapenexporten
1986*

Sedan 1985 redovisas årligen uppgifter om krigsmaterielexporten till riksdagen. I denna redovisning ingår bl. a. värdet av den faktiska krigsmaterielexporten fördelad på länder. Den senaste redovisningen, som lämnades i maj månad 1986, avsåg kalenderåret 1985. I budgetpropositionen redovisas regelmässigt det totala värdet av beviljade utförseltillstånd för föregående kalenderår.

Dessa uppgifter kan inte jämföras med uppgifter om den faktiska exporten av krigsmateriel, dels då dessa löper över andra tidsperioder än kalenderår, dels därför att alla tillstånd inte omsätts i faktisk export.

Värdet av beviljade utförseltillstånd under år 1986 uppgick till 4,3 miljarder kronor, vilket redovisades i årets budgetproposition.

Statistiken över den faktiska krigsmaterielexporten under år 1986 kommer att redovisas för riksdagen senare i vår.

Den ökning av värdet för beviljade exporttillstånd som skett under år 1986, och som alltså redovisats i budgetpropositionen, beror väsentligen på ökande beställningar från nordiska länder. De nordiska länderna svarade för sammanlagt 28 % av värdet för beviljade utförseltillstånd under år 1986.

Anf. 55 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikeshandelsministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att en sammanställning av de beviljade utförseltillstånden för vapenexport visar att exporten kommer att öka kraftigt. 1981 beviljades utförseltillstånd för vapenexport för 1 541 milj. kr. Sedan skedde en successiv ökning fram till år 1984, då tillstånd beviljades för vapenexport för 2 241 milj. kr. 1985 ökade tillstånden återigen, och 1986 blev ännu ett rekordår, då utförseltillstånd för vapenexport för 4 462 milj. kr. beviljades.

Det har också skett en fördröjning i hela vapenexportbyråkratin på det sättet att de beviljade tillstånden nu inte kommer att ge fullt utslag i statistiken förrän våren 1988. Därför är jag väldigt tacksam för att Anita Gradin har redovisat de tolv stater som ligger överst på listan över beviljade utförseltillstånd för vapenexport. Emellertid reser både den här redovisningen och omfattningen av de beviljade tillstånden många frågetecken. Det är en sak att det just nu pågår en dramatisk upprullning i bästa Watergatestil av Bofors smuggelaffärer, och huruvida regeringen haft möjlighet att utöva en kontroll härvidlag är en sak som vi ännu inte vet. Men vad regeringen verkligen kan kontrollera fullständigt är godkännandet av exporttillstånd. Siffrorna har tillåtits löpa i väg på ett anmärkningsvärt sätt, och det är svårt att tro att vi har en restriktiv vapenexport eller ett generellt förbud mot export av vapen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Anita Gradin när det gäller tre stater på listan, som inte helt förefaller "stämma in" med de svenska riktlinjerna för vapenexport, nämligen Pakistan, Singapore och Indonesien. Trots att Singapore systematiskt har vidarebefordrat svenska vapen så fortsätter vi att

exportera vapen dit. Pakistan är ett land som är i konflikt med Indien. När det gäller Indonesien har vapenexporten tidigare ifrågasatts, och där är det nu fråga om nya kontrakt. Jag skulle därför vilja att Anita Gradin lämnade ett besked härvidlag.

Anf. 56 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Som jag sade i mitt svar är det svårt att jämföra beviljade tillstånd och det som så småningom blir faktisk export. Detta tror jag att vi skall vara klara över. Men regeringen har ju tidigare publicerat överenskommelser på detta område med olika länder, och mycket tyder på att det kommer att redovisas en ökad vapenexport.

Anf. 57 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Utvecklingen blir inte mindre alarmerande när man ser på Bofors orderingång. Enligt uppgifter har den under 1986 representerat ett belopp på bortåt 9 miljarder. Detta tyder på att vi under år som kommer får se en ytterligare dramatisk ökning av utförseln av vapen, eftersom ca 90 % av dessa 9 miljarder lär handla om export och alltså enbart en mindre del avser den svenska marknaden. Jag undrar därför om den svenska regeringen har någon strategi när det gäller vapenexporten för att leva upp till målsättningen en restriktiv vapenexport. Hur länge kommer man att låta siffrorna löpa i väg på det här anmärkningsvärda sättet?

Och till sist: Hur kommer det sig att man har valt att teckna ett nytt kontrakt med Indonesien? Det är alltså inte längre fråga om att fullfölja gamla kontrakt.

Anf. 58 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Basen för svensk försvarsindustri är ju dess skyldighet att försörja det svenska försvaret med materiel, och detta kompletterar man med att också kunna exportera. Sverige har inga ambitioner att vara "stort" på den här marknaden.

Det är väldigt viktigt, fru talman, att i dessa sammanhang se på utvecklingen över ett antal år. Den faktiska vapenexporten har gått i vågor. Det beror på att det ibland kan vara stora order som toppar, och sedan kan det plana ut. Så fortsätter det. Detta tror jag vi upplevt vid åtskilliga tillfällen.

Anf. 59 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Anita Gradin sade att basen för vapenexporten är att klara försörjningen till den svenska industrin. Just detta gör att det nu bordé vara dags att se över huruvida det nuvarande läget är sådant att all den export som beviljas verkligen är motiverad ur försörjningssynpunkt. För varje år avlägsnar vi oss längre bort från den ursprungliga motiveringen till att tillåta undantag från vapenexportlagen. Jag utgår från att regeringen kommer att göra en översyn, framför allt i samband med de aktuella smuggelaffärerna.

Anf. 60 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Regeringen gör översyn på många sätt: dels gör landshövding Bengt Gustavsson en kartläggning för regeringens räkning, dels har

krigsmaterielinspektören själv möjligheter att göra kartläggningar. Precis som jag har sagt i ett tidigare svar återkommer regeringen när det gäller ett ställningstagande till vår lagstiftning här.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

Om ersättning för skador med anledning av sprängningen av ammunitionsförrådet i Järna

15 § Svar på fråga 1986/87:337 om ersättning för skador med anledning av sprängningen av ammunitionsförrådet i Järna

Anf. 61 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Gunnel Liljegren har frågat mig vilka åtgärder jag är villig att vidta för att de som har lidit skada till följd av sprängningen av ammunitionsförrådet i Järna skall få full kompensation. Hon undrar särskilt hur självriskens skall regleras i sådana fall då försäkringsersättning har utgått.

Vid en händelse av det slag frågan avser aktualiseras olika möjligheter att få ersättning, t. ex. från försäkring eller enligt brottskadelagen eller skadeståndsrättens allmänna regler.

Om detta är tillräckligt när det gäller de skador som sprängningen i Järna har medfört kan för närvarande inte överblickas. Det är därför för tidigt att nu uttala sig om huruvida det är påkallat med några särskilda åtgärder i detta fall.

Anf. 62 GUNNEL LILJEGREN (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag kan inte dela uppfattningen att frågan är för tidigt väckt. Det är snart ett halvår sedan olyckan inträffade. Många människor ligger ute med tusenlappar, som kan vara nog så betydelsefulla.

Det här problemet berör förhållandet mellan staten och den enskilde. En oföretsbar katastrof har inträffat. Ett ammunitionsförråd som tillhör staten har av kända skäl sprängts i luften och vållat skada för enskilda människor, helt slumpvis. Men krevader har också inträffat i samband med uppröjningen. Nyinsatta fönsterrutor har faktiskt spruckit på nytt, och andra skador har inträffat. Här är militären vållande, låt vara av nödtvång.

Min bestämda uppfattning är att staten har den moraliska skyldigheten att ta på sig skadorna. Vem ligger närmast till att betala, den enskilde eller staten? Möjligen kan man konstruera en skillnad mellan den ursprungliga krevaden och senare skador, men detta är långsökt. Staten bör erbjuda en generell och generös uppgörelse.

Vid en olycka som denna uppkommer – utöver påvisbara skador – olägenheter, oro och ångslan som inte kan ersättas. Också här kan man göra en jämförelse med nedfallet efter Tjernobylyckan. Sådana följder är ohjälpliga – så mycket starkare skäl då att ersätta det som går att ersättas. Det föreligger i dag ett 80-tal anmälningar med skadeståndskrav. Något besked om ersättning för självrisk, där försäkringsbolagen ersatt skadorna, har inte gått att få.

Vore det inte skäl att snarast skrida till verket och ge myndigheterna resurser att hålla järnborna skadeslösa?

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om rikspolisstyrelsens
inställning till ök-
ningen av antalet vålds-
brott*

Frågan om förvaringen av ammunition och om den kunde anses förvarad på ett betryggande sätt har tidigare debatterats i riksdagen. Det skall inte behövas någon process mellan de skadelidande och staten om denna sak för att fastslå en eventuell laglig rätt till ersättning enligt brottskadlagen eller skadeståndsrätten. Den moraliska rätten föreligger, och det allmänna, vi alla solidariskt, bör utan dröjsmål ge järnborna besked om ersättning. Det är viktigt, för staten har i vissa fall kunnat ta 5–10 år på sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:362 om rikspolisstyrelsens inställning till ökningen av antalet våldsbrott

Anf. 63 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Britta Bjelle har frågat mig om jag kommer att vidta någon åtgärd i anledning av rikspolisstyrelsens, som hon anför, "säregna inställning då det gäller den kraftiga ökningen av antalet mord, dråp och våldtäkter". Frågan är föranledd av ett uttalande av en tjänsteman vid rikspolisstyrelsen om att "mord är egentligen inte ett polisiärt problem".

Jag skall självfallet inte vidta några åtgärder med anledning av att en tjänsteman vid rikspolisstyrelsen anför vissa personliga synpunkter på bakgrunden till våldsbrottslighet.

Anf. 64 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Mord och dråp ökade förra året med 25 % och våldtäkterna med 28 %, alltså anmärkningsvärt stora ökningar. När rikspolisstyrelsen tillfrågas om vad man tycker om detta svarar då en hög företrädare för rikspolisstyrelsen att mord ändå inte är någonting som polisen kan göra något åt. Beträffande våldtäkterna menar han att eftersom de sker huvudsakligen inomhus mellan personer som redan lever i parförhållanden, är inte heller detta polisens bord.

Jag vill här ge ett konkret exempel.

I mitten av november 1986 anmälde en kvinna i Haparanda sin man för olaga hot, misshandel och våldtäkt. Hon berättade att mannen slog henne, hade rispat med kniv mot hennes vänstra bröst och tvingat henne till samlag nästan varje dag. Hon var livrädd för mannen.

I ett förhör i december, alltså en månad senare, framkom att kvinnan inte såg någon annan utväg ur sin situation än att fly från mannen till Finland.

I januari, innan hon hade hunnit lämna mannen, sköt mannen kvinnan med ett avsågat hagelgevär.

Detta är bara ett exempel på många liknande fall när kvinnor lever i skräck och förnedring. I det här speciella fallet utsattes kvinnan för kontinuerliga brott begångna av mannen. Här menar alltså rikspolisstyrelsen att detta inte är polisiära frågor.

Såsom ansvarig för det här området kan jag inte låta bli att undra över om justitieministern accepterar att man från rikspolisstyrelsen kan redovisa

denna passiva inställning till brott som till största delen begås mot kvinnor. Om justitieministern menar att justitieministern t. ex. inte kan ge rikspolisstyrelsen i uppdrag att se över hur de här brotten behandlas inom polisen och rikspolisstyrelsen, vem skall i så fall göra det?

Anf. 65 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Jag har vid åtskilliga tillfällen, både här i kammaren och i andra sammanhang, redogjort för regeringens mycket allvarliga syn på våldsbrott och också redovisat vilka åtgärder som nu planeras för att beivra sådana brott.

Jag vill hänvisa till den skrivelse som regeringen överlämnade till riksdagen i höstas om åtgärder mot vålds- och egendomsbrott. Jag vill också hänvisa till att vi i årets budgetproposition har föreslagit satsningar på nya tjänster för bekämpning av våldsbrottslighet.

Regeringen har förordat att myndigheterna i sin verksamhet prioriterar detta område. Jag utgår självfallet från att statsmakernas syn på dessa brott också präglar myndigheternas arbete.

Den speciella problematiken med kvinnor som är utsatta för våldsbrottslighet och hot om våldsbrott är en särskild fråga som tas upp här i dag genom Ewa Hedkvist Petersens fråga. Jag återkommer i detta sammanhang till den aktuella frågeställningen.

Anf. 66 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Det är ju lovvärt att regeringen vidtar åtgärder då det gäller våldsbrottsligheten. Men jag tycker att rikspolisstyrelsen är den som drar upp riktlinjerna för den polisiära verksamheten i landet i stort. Man utfärdar anvisningar osv. Och det är inte vem som helst på rikspolisstyrelsen utan en av de högsta företrädarna som har gått ut och sagt att detta med mord och våldtäkt i hemmen osv. inte är polisens bord. Då är det enligt min uppfattning regeringens skyldighet att ge signaler till rikspolisstyrelsen att detta inte kan vara ett riktigt sätt att uttala sig och också låta se över hur dessa frågor faktiskt behandlas inom rikspolisstyrelsen, när sådant här kan inträffa.

Anf. 67 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Vad en enskild tjänsteman på rikspolisstyrelsen egentligen har sagt och egentligen har menat tror jag varken Britta Bjelle eller jag vet – och i varje fall har vi inte anledning att diskutera det i kammaren. Regeringens syn på våldsbrottsligheten har vi gett ett utomordentligt tydligt uttryck för, och det har även nått rikspolisstyrelsen.

Anf. 68 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Det räcker att vi kvinnor skall behöva läsa i pressen att företrädare för RPS gör ett sådant uttalande som det här gäller. Om det är ett missförstånd, bör detta på ett eller annat sätt komma fram. Då skall uttalandet inte behöva stå oemotsagt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 69 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Ewa Hedkvist Petersen har frågat mig om jag överväger åtgärder i syfte att ålägga berörda myndigheter att agera mer aktivt för att förhindra fortsatta brottsliga gärningar efter anmälan om kvinnomisshandel.

Vad Ewa Hedkvist Petersen efterlyser är ett snabbt och resolut ingripande från polis och åklagare vid kvinnomisshandel – även om ingripandet i det enskilda fallet sker mot kvinnans vilja.

Frågan berör en svår och grannliga intresseavvägning, som blir särskilt tydlig vid våld i familjeförhållanden. Å ena sidan skall brott beivras, å andra sidan bör myndigheternas ambition vara att så långt möjligt begränsa de skador ett ingripande kan få för brottsoffret och andra oskyldigt inblandade, exempelvis barnen. Ett osmidigt agerande kan skada redan utsatta personer.

Förra våren arrangerades på justitiedepartementets initiativ ett antal konferenser om det rättsliga förfarandet vid misshandel och sexuella övergrepp mot kvinnor och barn. Syftet var att informera personal inom rättsväsendet, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården om den särskilda problematik som kan finnas vid bl.a. familjevåld. En särskild informations-skrift har också utarbetats och spritts i ett stort antal exemplar.

Jag vill vidare peka på det förslag till nya regler för gripande, anhållande och häktning som nyligen överlämnades till lagrådet. I förslaget markeras att häktning får och skall användas för att motverka återfall i brott. Faktorer som enligt förslaget särskilt skall beaktas, när en fråga om häktning aktualiseras, är om det finns risk för återfall i brott som riktar sig mot eller medför fara för annans liv, hälsa eller egendom eller som i övrigt kränker annans personliga integritet. Kvinnomisshandel är ett typiskt exempel på sådan brottslighet. Om förslaget genomförs, bör det därför vara väl sört för att straffprocessuella frihetsberövanden kan användas i tillräcklig utsträckning för att motverka snabba återfall i våldsbrott.

Anf. 70 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret på min fråga, ett svar som präglas av stor förståelse för de misshandlade kvinnornas situation. Den föreslagna ändringen beträffande gripanden, anhållanden och häktningar är bra och kan förebygga återfall i våld mot kvinnor.

Anledningen till min fråga är en tragisk händelse i Haparanda, där en kvinna mördades av sin man, vilken sedan tog sitt liv. Enligt förhörsprotokoll hade kvinnan utsatts för grova övergrepp, och det var uppenbart att hon svävade i stor fara. Myndigheterna förhörde eller anhöll dock inte mannen, då de inte ansåg sig ha bevis och kvinnan inte ville att de skulle agera.

Ärendet är av Kvinnojourernas riksorganisation anmält till JO för granskning.

Jag har läst den informations-skrift som justitieministern refererar till, och den ger ju vägledning för de myndigheter som berörs av kvinnomisshandelsfall. Där påpekas beträffande användande av tvångsmedel, att det vid brott inom familjen ofta föreligger risk för fortsatt brottslighet och att det därför oftast finns starka skäl för att den misstänkte anhålls.

För att våga stå för en anmälan och det som följer därmed behöver också kvinnan vägledning av polis och åklagare. Dessa myndigheter stöter ofta på liknande fall och vet att en man som misshandlar oftast inte slutar. Dessa erfarenheter måste de förmedla till kvinnan, så att hon i sin svåra situation bättre kan medverka till att hon och hennes barn inte utsätts för livsfara.

Vi vet att en kvinna som utsätts för misshandel i hemmet ofta behöver skydd. Men hon behöver också juridisk hjälp hela vägen.

Rättshjälpskommittén föreslår bl. a. att alla som utsatts för allvarliga sexuella övergrepp får rätt till ett eget juridiskt biträde. Detta skulle emellertid inte gälla de misshandlade kvinnorna. Det är helt klart att misshandlade kvinnor också behöver någon vid sin sida som kan ge juridisk hjälp och stöd. Kommer justitieministern att föreslå att även misshandlade kvinnor får juridiskt biträde?

Anf. 71 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Det är riktigt att rättshjälpskommittén har avvisat tanken på juridiskt biträde åt misshandlade kvinnor och föreslagit sådant biträde när det är fråga om sexualbrott. Utredningen har angett en rad olika skäl för den avgränsningen. Detta betänkande är nu ute på remiss, och jag skall inte föregripa det ställningstagande som jag senare skall göra på grundval av remissbehandlingen och den sedvanliga beredningen i departementet.

Jag vill sedan, fru talman, också som en komplettering till mitt svar nämna att jag efter ett samtal i vintras med representanter för kvinnojourer och myndigheter kom fram till att vi i departementet bör utreda möjligheterna att införa ett straffsanktionerat besöksförbud för män som misshandlar sina kvinnor. Det pågår en sådan utredning inom departementet, och jag räknar med att en departementspromemoria skall vara färdig framåt våren. Det är möjligt att en sådan ordning skulle få en gynnsam effekt – åtminstone i vissa fall.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 72 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! När det gäller tillgång till juridiskt biträde för misshandlade kvinnor förhåller det sig så att dessa kvinnor i dag bara har åklagaren att lita till under huvudförhandlingen, en åklagare som ofta är stressad och inte ens hinner prata med kvinnan före rättegången. Då både brottet och det rättsliga efterspelet ofta är en mycket svår upplevelse för kvinnan är det av största vikt att hon har någon vid sin sida som kan förbereda henne inför rättegången och komplettera eller förtydliga själva händelsen från hennes synpunkt. Det juridiska biträdet kan också gå igenom rättegången med kvinnan efteråt och förklara den för henne. Rättegången har inte bara den funktionen att rättvisa skall skipas, den skall också fungera som en upprättelse för kvinnan—offret. För att detta skall kunna fungera krävs att kvinnan förstår vad som händer. Det är alltså ett mycket angeläget krav att även misshandlade kvinnor ges möjlighet till juridiskt biträde. Under den allmänna motionstiden i år

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

lämnades det in en motion till riksdagen om detta av tre socialdemokratiska kvinnor.

Om åtgärder för att förhindra patentskydd för planlösningar i byggbranschen

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1986/87:368 om åtgärder för att förhindra patentskydd för planlösningar i byggbranschen

Anf. 73 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Margareta Palmqvist har frågat bostadsministern om han är beredd att ta sådana initiativ som leder till att det inte skall vara möjligt att patentskydda planlösningar i byggbranschen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I samband med renovering av äldre bostadshus har frågan om patent för installationer av hissar aktualiserats. Jag förmodar att Margareta Palmqvist syftar på ett sådant fall, som emellertid nu är under domstolsprövning.

Jag kan självfallet inte här göra något uttalande om en fråga som är föremål för domstolsprövning. Helt allmänt vill jag dock säga att i den mån den tekniska lösningen för en hissinstallation uppfyller patentlagens krav för patenterbarhet kan också patent meddelas. Dessa krav är – enkelt uttryckt – att det skall vara fråga om en uppfinning, att den kan utnyttjas industriellt, att den skall vara ny och att den skall nå s. k. uppfinningshöjd, dvs. väsentligt skilja sig från vad som är känt.

Anf. 74 MARGARETA PALMQVIST (s):

Herr talman! Tack för svaret!

Jag har avsiktligt ställt min fråga till bostadsministern, för att fästa hans och riksdagens uppmärksamhet på att en del hissinstallationer kan komma att försvåras och fördyras om ett företag skulle komma att få patent på ett visst sätt att installera hiss i vissa hus.

Riksdagen har lagt fast som en viktig målsättning för ombyggnadsverksamheten att den skall underlätta för äldre och handikappade att bo kvar i sina hem och klara sig själva i största möjliga utsträckning. Om detta skall bli möjligt behöver ofta både bostaden och kringmiljön förbättras. Den viktigaste, men också den dyraste, åtgärden som kan behövas är att installera hiss, särskilt om den skall genomföras i trevånings- och fyrvåningshus. Det finns många hus av den sorten som saknar hiss. Dessutom är det många äldre människor som bor i dessa hus.

Av dessa skäl har också riksdagen anvisat särskilda medel för bidrag till hissar i nämnda hus. Det är medel som skulle behöva räcka till många bra hissar. Riksdagen har också anslagit medel för utveckling av billiga hissar och för samordning av tillverkningen. Detta är också ett led i att få samhällsstödet så effektivt som möjligt.

Jag anser att det är mycket allvarligt om hiss företag får patent på sättet att installera en hiss och därigenom kan försvåra och fördyra lösningar som är socialt mycket angelägna. Jag hade hoppats att få höra bostadsministerns mening om detta i riksdagen.

Jag förstår justitieministerns ovilja att diskutera ett ärende som är under handläggning av ansvarig myndighet. Men jag vill ändå – utifrån bostadssoci-ala aspekter – fråga om justitieministern är beredd att följa detta ärende och överväga om det är rimligt att patentlagen skall kunna utnyttjas för att skydda installationssätt som är knutna till befintlig planlösning. Finns det inte risk att detta öppnar möjlighet att erhålla patent på andra, liknande åtgärder inom byggnadsverksamheten?

Anf. 75 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag är självfallet beredd att följa ärendet – det lovar jag Margareta Palmqvist.

Anf. 76 MARGARETA PALMQVIST (s):

Herr talman! Det är bra.

Till slut vill jag bara säga, att om en bra bostadspolitik skall kunna genomföras, krävs det insatser från många håll. I det här fallet synes det nödvändigt att justitiedepartementet bevakar vad som händer om patentregler för byggnadsätt börjar tillämpas. Det kan bli ännu ett håll där skattemedel rinner ut från bostadssektorn och hamnar i privatföretag.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:380 om informationen om utredningen av mordet på statsminister Olof Palme

Anf. 77 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag avser vidta åtgärder för att tillskapa en direkt informationskanal till den nya utredningsorganisationen för mordet på statsminister Olof Palme.

Jag vill först erinra om att jag här i kammaren vid flera tillfällen tidigare har redovisat att jag sett det som min skyldighet att följa spaningsläget och att hålla mig och regeringen informerad i ärendet även i övrigt.

Detta har tidigare skett i första hand genom att företrädare för de ansvariga myndigheterna fortlöpande till mig har redovisat resultatet av arbetet. Dessutom har polismyndigheten i Stockholm berett en företrädare för justitiedepartementet tillfälle att närvara vid den dåvarande spaningsledningens sammanträden, vid vilka dagsaktuell information presenterades. Någon företrädare för justitiedepartementet har alltså inte i övrigt varit närvarande i det s. k. Palmerummet eller på annat sätt tagit del i utredningsarbetet, till skillnad från vad Bengt Harding Olson påstår i sin fråga.

Självfallet kommer jag även fortsättningsvis att hålla mig informerad om resultatet av myndigheternas spanings- och utredningsarbete.

Ledningen av polisverksamheten har, som känt, flyttats över från Stockholmspolisen till rikspolisstyrelsen. Mot denna bakgrund kan numera de vanliga och väl fungerande informationsvägarna mellan rikspolisstyrelsen och justitiedepartementet användas i fråga om information från polisen. Jag ser därför inte i dag något behov av andra informationsvägar.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om informationen om
utredningen av mordet
på statsminister Olof
Palme*

Anf. 78 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret, även om jag inte tycker att det är tillräckligt klarläggande.

Palmemordet har ju aktualiserat många viktiga samhällsfrågor. Dessutom har det orsakat omfattande problem, särskilt för justitieministern. Min fråga skall ses mot bakgrund av den s. k. direktinformationskanal som har funnits mellan det s. k. Palmerummet och justitiedepartementet. Det här är inget detaljspörsmål. Jag menar att denna fråga är av stor betydelse i sammanhanget. Det är nämligen min uppfattning att det här är roten till mycket ont i själva Palmeutredningen. Kärnpunkten är alltså: Skall man fortsätta med kanalen i den nya organisationen?

Justitieministern har nu svarat. Det är ett relativt långt svar. Det förekommer alltså många ord, men till innehållet är svaret relativt kryptiskt. Jag tolkar i varje fall svaret så, att det inte skall vara någon särskild kanal i fortsättningen, och det är ju tacknämligt. Enligt underhandsuppgifter som jag fått har statsministern tydligen tagit initiativ till att den särskilda kanalen stoppas – till skillnad från justitieministerns eget beslut. På det sättet slipper vi nu diskussioner om ett fortsatt indirekt ministerstyre – en fråga som ju utreds av konstitutionsutskottet.

Men som vanligt ger justitieministerns svar upphov till många frågetecken – det blir fler än dem som rätas ut.

Varför har man nu övergått till en vanlig kanal i stället för den särskilda kanalen? Har informationsbehovet förändrats? Vilka är de vanliga kanalerna? Hur sker informationen? När lämnas informationen? Vad innehåller informationen?

Jag utgår från att justitieministern kompletterar sitt svar. Frågestunderna har ju inrättats inte bara för att frågor skall kunna ställas utan också för att svar skall lämnas.

Anf. 79 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag kan svara mycket enkelt och kort. Det föreligger ingen skillnad när det gäller den information som jag får från den nya organisationen. Det är bara så, att en annan organisation också motiverar andra former för informationen.

Anf. 80 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Det är förvisso en ny organisation. Men den nya organisationen borde ha inrättats på ett mycket tidigt stadium, kanske redan på mordnatten. I varje fall borde det ha skett efter den tidpunkt då det blev "öppet krig" mellan åklagar- och polissidan. Jag tänker då på chefsåklagare K. G. Svensson och Hans Holmér.

Varför kunde man inte utnyttja de vanliga kanalerna – för de har väl alltid existerat? Och varför fungerar kanalerna bättre nu än de gjorde tidigare? Fungerade alltså inte de vanliga kanalerna – det är ju det som det här svaret handlar om? Om de kanalerna inte fungerade vill jag fråga: Varför fungerade de inte?

Anf. 81 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag kan inte underlåta att framhålla med anledning av Bengt Harding Olsons fråga och kommentarer här att vi får konstatera att den här utredningen har lett till öppna motsättningar mellan två yrkeskåror i rättsväsendet, och det är djupt olyckligt. Det är vår uppgift att överbygga dessa motsättningar. Den debatt som Bengt Harding Olson nu för tjänar inte det syftet.

Anf. 82 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jo, jag tror att den här debatten tjänar ett viktigt syfte. Man måste skapa en god beredskap med tanke på framtiden, för vi lever inte längre i Idyllien. För att kunna åstadkomma denna ökade beredskap måste man åtminstone lära av historien. Direktinformationskanalen och de dåliga erfarenheterna och konsekvenserna därav bör vara en viktig punkt för justitieministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1986/87:388 om åtgärder mot snatteri

Anf. 83 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att stävja omfattningen av snatteri.

Snatteribrottsligheten har varit ett problem sedan lång tid tillbaka. Olika åtgärder har också vidtagits från samhällets sida för att komma till rätta med problemet.

Sålunda har den s. k. 20-kronorsregeln, som tidigare tillämpades som värdegräns för rapporteftergift, upphävts i samband med att den nya polislagen infördes år 1984. Enligt den nuvarande ordningen skall ett beslut om rapporteftergift grundas på en samlad bedömning av alla omständigheter i det särskilda fallet. Jag har bett rikspolisstyrelsen att närmare kartlägga hur tillämpningen av dessa nya regler har fallit ut i praktiken.

En annan nyhet i samband med polisreformen, som är av stor praktisk betydelse i detta sammanhang, är den ökade möjlighet som polismyndigheterna har fått att på regional och lokal nivå i större utsträckning själva disponera sina resurser. Myndigheterna kan därmed vid behov sätta in temporära och intensifierade aktioner mot exempelvis butiksstölder. Aktioner av detta slag har redan ägt rum, och ytterligare sådana planeras.

Inom justitiedepartementet överväger vi nu också vissa mera lagtekniska frågor som handelns organisationer har tagit upp i samband med behandlingen av fängelsestraffkommitténs huvudbetänkande.

Den viktigaste förutsättningen för att komma till rätta med butikstillgreppen är dock ett nära samarbete mellan företrädare för det allmänna, näringslivet och andra privata organisationer och sammanslutningar. Jag har själv, bl. a. genom en särskild konferens i justitiedepartementets regi, försökt ge stöd åt en utveckling i denna riktning, och jag vägar påstå att alla berörda parter med stort allvar har engagerat sig i den kampen. Som exempel

kan jag nämna att det i dag finns ett riksomfattande nätverk av lokala samverkansprojekt mot butiksstölder.

Jag kan alltså försäkra att intresset av att bekämpa stöldsvinnnet i våra butiker har hög prioritet. Vad det ytterst handlar om är att bryta en mångårig utveckling som beror på en mängd olika faktorer. För det krävs naturligtvis också uthållighet och tålamod.

Anf. 84 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka justitieministern för svaret.

I svaret gavs många konstateranden men ytterst litet av konkreta besked om tänkta åtgärder för att mer målmedvetet komma till rätta med det omfattande snatteriet i varuhus och butiker.

Enligt uppgift från sakkunnigt håll är omfattningen av butiksstölderna hela 3 % av omsättningen. Ekonomiskt drabbar detta i första hand konsumenterna – handeln måste nämligen genom sin prissättning kompensera det bortfall som snatteriet förorsakar. Snatteriet är också demoraliserande, inte minst för ungdomar som kommer in i denna hantering.

Den fråga jag och många ställer är: Vad är att göra åt detta i dag existerande problem? I många lokala närkampsgrupper arbetar folk från handeln intimt ihop med polis, skola och sociala myndigheter för att få kontroll över problemet. Alltför ofta upplevs dock detta arbete som meningslöst, så länge som myndigheterna i många fall inte betraktar snatteri som ett brott som föranleder bestraffning.

Avslutningsvis vill jag ändock fråga justitieministern, även om han var inne på frågeställningen i sitt svar: Avser justitieministern föreslå ytterligare begränsningar i polisens nuvarande möjligheter till rapportteftergift vid snatteribrott? Avser justitieministern att begränsa åklagarens möjlighet till åtalsunderlåtelse vid brott av det slag som här diskuteras.

Anf. 85 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det finns nog ingen enkel väg att gå för att lösa detta problem, och det finns framför allt ingen väg förbi det lokala samarbetet. Det är lokalt som åtgärderna skall sättas in och i ett nära samarbete mellan myndigheterna och de berörda. Hugo Bergdahl säger att det fungerar men att det inte händer någonting hos polisen eller andra organ inom rättsväsendet. Jag har också hört det, och därför har jag gett rikspolisstyrelsen i uppdrag att se över rapportteftergiftssystemet. Jag skall få en rapport från styrelsen i maj, och om den visar att förhållandena inte är tillfredsställande är jag beredd att vidta åtgärder. Jag kommer inom kort att ta upp en diskussion med riksåklagaren om behovet och lämpligheten av en motsvarande undersökning när det gäller åtalsunderlåtelse.

Anf. 86 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Man kan givetvis ha olika uppfattningar i den här frågan och man kan tala för dem med en viss fasthet. Jag vill ändå konstatera att det enligt min uppfattning är ett brott att snatta. Det är viktigt att man klagör det förhållandet för många ungdomar, som i dag tycks tro att det inte är brottsligt att begå snatteribrott. I många fall betraktar myndigheterna det som en

betydligt allvarligare förseelse att felparkera sin bil. – Då är det inte fråga om åtalseftergift!

Jag vill avslutningsvis uppmana justitieministern att med kraft ta itu med detta, som enligt min mening är en allvarlig företeelse i vårt samhälle. Det behövs mer fasthet och mindre överslättande attityder på detta område. Jag tror att det är den enda väg vi har att gå, om vi skall försöka förbättra situationen.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om rättshjälpen för in-
vandrare*

Anf. 87 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Om Hugo Bergdahl vill pådyvla mig uppfattningen att snatteri eller stöld i butik inte är ett brott har han alldeles fel. Vill han pådyvla mig en överslättande attityd har han lika fel.

Anf. 88 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vet att polisen och åklagarmyndigheten har helt klart för sig att det finns utomordentligt stora möjligheter att handlägga dessa fall på ett sådant sätt att det inte leder till någon straffpåföljd för den som har begått en förseelse som förorsakar snatterimål.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1986/87:378 om rättshjälpen för invandrare

Anf. 89 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Ylva Annerstedt har frågat justitieministern vilka åtgärder han avser att vidta för att de som har förordnats som offentliga biträden snabbare än i dag skall få sina ersättningar av staten för uppdraget.

Frågan tar sikte på de fall då offentligt biträde har förordnats i ett utlänningsärende. Den har därför överlämnats till mig för svar.

Det är rättshjälpsnämnden som beslutar om biträdets ersättning. Det offentliga biträdet skall emellertid ge in sin kostnadsräkning till den myndighet som har handlagt ärendet, dvs. i de här fallen statens invandrarverk och arbetsmarknadsdepartementet. Dessa skall sedan utan dröjsmål sända kostnadsräkningen till rättshjälpsnämnden med ett eget yttrande. Justitiekanslern uttalade sig i ett beslut år 1982 om tolkningen av begreppet "utan dröjsmål" i det här sammanhanget. Han ansåg att kostnadsräkningar som regel bör prövas i samband med att ärendet avgörs.

Att de offentliga biträdena ibland får vänta på sina ersättningar i utlänningsärenden torde främst bero på att det för närvarande tar lång tid att slutligt avgöra dessa ärenden. Detta beror i sin tur på den mycket kraftiga ökningen under senare år av antalet asylsökande i vårt land.

Regeringen har gjort flera saker för att råda bot på dessa förhållanden. Bl. a. har resurserna förstärkts hos polisen, invandrarverket och regeringen. Låt mig som ytterligare exempel nämna att två utredare nyligen har tillsatts med uppdrag att se över rutinerna för handläggning av utlänningsärendena resp. själva utlänningslagen. Det främsta syftet med båda uppdragen är att komma åt det grundläggande problemet, nämligen handläggningstiderna.

Jag vill avslutningsvis nämna att det redan i dag finns möjlighet för de offentliga biträdena att få förskott på sina kommande ersättningar. Denna möjlighet utnyttjas också ofta.

Anf. 90 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka invandrarministern för svaret, men det ger inga konkreta förslag till lösningar.

Det är uppenbart att advokater som arbetar med flyktingfrågor har utomordentligt stora problem att fortsätta arbetet därför att de inte får betalt. Det gäller små och medelstora advokatbyråer, som inte har råd att ligga ute med 150 000–200 000 kr. i åratals. En del måste t. o. m. ta lån för att klara sin likviditet.

Utlänningslagen är en svår materia att arbeta med. När de människor som har den bästa kompetensen på området försvinner, betyder det i klartext att flyktingarna får sämre hjälp. Att ta ett uppdrag som offentligt biträde i ett flyktingärende innebär i sig ett stort mått av idealitet, och vi skall vara tacksamma för att det finns människor som vill arbeta ideellt. Eftersom ersättningen för sådana här uppdrag är mycket lägre än i andra sammanhang, kan man åtminstone begära att dessa advokater inte skall behöva vänta på ersättning i åratals.

I rättshjälpförordningen står det följande: "Ankommer prövningen av ersättningsanspråket inte på den handläggande myndigheten utan på en rättshjälpsnämnd eller en länsrätt, skall den handläggande myndigheten utan dröjsmål sända kostnadsräkningen till nämnden eller rätten med ett eget yttrande."

"Utan dröjsmål" är formuleringen, och detta är en skärpning som kom till på förekommen anledning 1980. Av de fall som behandlas är 90 % s. k. normalfall, som utan besvär skulle kunna skickas i väg till rättshjälpsnämnden utan dröjsmål.

Jag tycker inte att invandrarministerns svar ger några konkreta förslag till lösningar på problemet. Jag vill därför fråga om inte Georg Andersson är beredd att här i kammaren klart säga ifrån att det självfallet är föreskrifterna i rättshjälpförordningen som skall styra invandrarverkets handläggning av frågan.

Anf. 91 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag är förvånad över Ylva Annerstedts reaktion. Jag tycker att jag har gett flera konkreta svar.

För det första har vi intensivt tagit itu med uppgiften att förkorta handläggningstiderna, vilkas längd orsakar hela detta problem. För det andra kan förskott utgå på de kommande ersättningar som offentligt biträde har rätt till. För det tredje har jag redovisat justitiekanslerns tolkning av begreppet "utan dröjsmål", innebärande att kostnadsräkning som regel bör prövas i samband med att grundärendet avgörs. Det är också vad man försöker tillämpa. Invandrarverket har informerat om att man förfar på det sättet. Kan man inte klara det finns det direktiv som säger att yttrande över kostnadsräkning skall avges inom tre månader efter det att ärendet är avgjort.

Jag erkänner att det i vissa fall kan ha uppstått problem med orimligt långa väntetider, men jag har också fått upplysning om att invandrarverket nu fortlopande ser över sina rutiner. Jag räknar med att man där det har uppstått orimligt långa tider i väntan på ersättning skall finna lösningar på detta.

Jag vill upprepa att möjligheten till förskottslikvid finns och att den utnyttjas ofta.

Anf. 92 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Det faktum att man tillsätter två utredare löser faktiskt inte de problem som vi har nu till följd av att de advokater som har sådana här bekymmer slutar att åta sig uppdrag på detta område. Det enklaste vore faktiskt att säga att formuleringen "utan dröjsmål" i rättshjälpsförordningen skall gälla. Invandrarministern säger själv att handläggningstiderna är så långa att man inte kan ta dem till utgångspunkt för att skicka över kostnadsräkningar. Då är det enklast att låta formuleringen "utan dröjsmål" vara rättesnöret för invandrarverkets handlande. Det är det snabbaste och enklaste sättet. En van handläggare på invandrarverket kan mycket väl se när en kostnadsräkning eller ett ärende tar längre tid att avgöra och hålla inne med det. Men i 90 % av fallen går det att skicka ärendet vidare omedelbart.

Jag skulle vilja att invandrarministern var positiv till ett sådant förfarande.

Anf. 93 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! För mig framstår det som orimligt att man skulle kunna göra någon slutreglering av kostnadsersättningen, innan grundärendet är avgjort. "Utan dröjsmål" kan i det fallet inte tolkas så att betalning skall erläggas inom kortare tid än vad som krävs för själva uppdraget. Det som dessförinnan kan utgå är rimligen förskottslikvider. Det är omöjligt att slutgiltigt avgöra frågan om kostnadsersättningen förrän hela ärendet är avgjort. Arbetsuppgiften i dess helhet är ju inte slutförd förrän ärendet är avgjort och kan först då bedömas.

Anf. 94 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Men det är ju ändå inte fråga om att avgöra om biträdet skall få betalt eller inte – biträdet får alltid betalt, oavsett om flyktingen får stanna eller inte. Utgången av tillståndsärendet är alltså inte av betydelse för advokatens ersättning. Det handlar om vad som är skäligen tid för det arbete som han eller hon har lagt ned.

90 % av fallen är rutinären den, där man mycket väl skulle kunna säga att det är fråga om en normaltaxa för handläggandet. Det handlar då om en första inlaga tillsammans med polisens utredning. Sådana ärenden skulle man mycket väl kunna skicka vidare omedelbart.

Anf. 95 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag tror att Ylva Annerstedt tar litet för lätt på detta. Vi som har arbetat med den här typen av ärenden en tid vet att det inte är så enkelt att man här kan använda schabloner. Jag utgår ifrån att den som är offentligt biträde vill ha betalt för hela sitt arbete, och det kan inte bedömas förrän arbetet är slutfört. Det är då sluträkningen kan regleras. Men dessförinnan kan förskott utgå.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

*Om rätthjälpen för in-
vandrare*

Det råder inget tvivel om att den som utfört ett arbete som offentligt biträde skall ha ersättning; därför kan förskott utgå. Men hur stor den slutliga ersättningen skall bli kan inte avgöras förrän ärendet är avgjort.

Sedan tycker jag att Ylva Annerstedt borde kosta på sig att ge regeringen en komplimang för att vi tar itu med det långsiktiga problemet och tillsätter utredningar för att förkorta handläggningstiderna, vilka utgör grunden för hela det problemkomplex som Ylva Annerstedt redovisat.

Anf. 96 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Det är självklart att det är tacknämligt att regeringen tar itu med de långa handläggningstiderna – de är naturligtvis roten till allt detta onda. Men det är ju inte så att varje ärende kräver en lång utredning för att man skall utröna om advokaten har lagt ned tillräckligt med tid på att förbereda sin inlaga. I de allra flesta fall är det åtminstone i första instansen fråga om ett relativt normalt förfarande med ett första sammanträffande med klienten, vars dokumentation bifogas polisens yttrande. I sådana fall kan det inte finnas någon som helst anledning att vänta i två år på att få ett yttrande från invandrarverket, som nu är fallet. Det är naturligtvis mycket enklare för invandrarverket att vänta med att yttra sig tills hela ärendet är avgjort, men jag tycker inte att de offentliga biträdena skall behöva vänta så länge.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1986/87:88 Ändring i hemförsäljningslagen (1981:1361)

23 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1986/87:Ju103 av Bengt Harding Olson (fp)

1986/87:Ju104 av Karin Ahrland m. fl. (fp)

1986/87:Ju105 av Anna Wohlin-Andersson och Kjell A. Mattsson (c)

1986/87:Ju106 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m. fl. (c)

1986/87:Ju107 av Björn Körlof m. fl. (m)

1986/87:Ju108 av Lars Werner m. fl. (vpk)

Ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, m. m. (prop.
1986/87:81)

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 4 mars

Meddelande om interpellationer

1986/87:192 av *Ingemar Eliasson* (fp) till statsrådet *Lena Hjelm-Wallén* om biståndssamarbete med Filippinerna:

Sedan 1962 är demokratisk samhällsutveckling ett av de fyra målen för svensk biståndspolitik. Det målet har hittills haft för litet utrymme i den praktiska utformningen av vårt u-landsbistånd.

De svårigheter som demokratin i vår mening möter i fattiga länder skall inte underskattas. Men demokratin som idé är inte mindre värdefull eller mindre tillämplig i u-länder. Tror vi att maktmonopol och åsiktsförtryck leder till stagnation och övergrepp i rika länder, har vi ingen anledning att mäta med andra måttstockar i fattiga länder.

Demokratin kan utformas på olika sätt i olika länder. Men fundamentala inslag såsom fria hemliga val, yttrande- och organisationsfrihet och fri partibildning är gemensamma. Enpartistater kan kännetecknas av en större eller mindre grad av pluralism. Men de kan aldrig betecknas som demokratier.

Demokratimålet kan främjas med en rad olika metoder:

- genom stöd till uppbyggnad av en demokratisk infrastruktur såsom bistånd till valförberedelser, till oberoende rättsskydd, till fria massmedier och fria organisationer

- genom att satsa på lokalbefolkningens engagemang och inflytande över våra biståndsprjekt

- genom att skapa förutsättningar för demokrati bl. a. genom grundläggande utbildning och stöd till en friare ekonomi som främjar politisk och ekonomisk mångfald

- genom att ta hänsyn till förutsättningarna för demokrati och våra möjligheter att bidra till en sådan utveckling, när vi väljer nya programländer

- genom att stödja en demokratisk samhällsutveckling i länder där den faktiskt är på väg, även utanför kretsen av våra 17 programländer

Biståndsministern har hittills i sina uttalanden lagt en stark tonvikt på det folkliga deltagandet i våra biståndsprjekt. Vad gäller andra punkter, inte minst stödet till spirande demokratier, har regeringen hittills varit avsevärt mindre aktiv, trots att det finns utomordentligt stora behov i olika delar av tredje världen.

Efter den fredliga avvecklingen av *Ferdinand Marcos* styre för ett år sedan står Filippinerna inför uppgiften att bygga upp ett demokratiskt samhälle ur resterna av en förfallen diktatur.

Få händelser på senare år har väckt så stora förhoppningar om demokratis möjligheter och livskraft som den oblodiga maktväxlingen på Filippinerna. Alltför sällan har befrielse i u-länder följts av frihet, alltför ofta har befrielsen skett i former som främjat nya maktmonopol. I det perspektivet är

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

Meddelande om interpellationer

den fredliga, brett förankrade revolt som ledde fram till Corazon Aquinos maktövertagande hoppingivande.

Läget är ännu osäkert. Kuppförsök har genomförts, gerillan har brutit vapenvilan. Men de händelser som skakat demokratin har inte haft sitt upphov i den nya regimen. Lugnet har kunnat bevaras.

I detta läge finns det all anledning att ta upp frågan om svensk biståndssamarbete med Filippinerna. Ett första steg vore insatser av demokratistödande karaktär. Det är nu vi har tillfälle att göra en insats som kan få betydelse för demokratins möjligheter att överleva. Efter den folkomröstning som nyligen gav regeringen ett erkänt starkt stöd för en ny demokratisk författning finns det ingen anledning för Sverige att vänta.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga biståndsministern:

Delar regeringen bedömningen att Sverige i sin biståndspolitik nu bör ge stöd till den demokratiska samhällsutvecklingen i Filippinerna?

1986/87:193 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till socialministern om åtgärder mot ekonomisk vinning för läkare vid förskrivning av läkemedel:

Under förra året fick omkring 13 500 utvalda läkare i öppenvården erbjuda om att teckna aktier i doktorernas egna läkemedelsbolag, BOTA AB. För en insats på drygt 4 000 kr. lovar initiativtagarna och bildarna av BOTA "en mycket god avkastning på det satsade kapitalet".

Den bärande affärsidén i BOTA är att läkemedelsbolaget skall köpa in substanser som inte längre är patentskyddade. På så sätt kan priserna hållas låga, och läkarna som själva är aktieägare skall, genom att de får en ökad avkastning på sitt kapital om försäljningen går bra, motiveras att skriva ut läkemedel från det egna läkemedelsbolaget.

Detta är ett helt nytt inslag i privatiseringen inom vården. Hittills har vi varit förskonade från att som patienter behöva misstänka att läkaren som förskriver läkemedel har ett vinstintresse, direkt kopplat till läkemedlet. I direktiven till 1983 års läkemedelsutredning anför föredragande statsråd: "Det är nödvändigt att allmänheten känner förtroende för att läkarna inte låter sig otillbörligt påverkas av läkemedelstillverkarna vid valet av läkemedel. Det är av största vikt att det inte finns grogrund för misstankar att läkarna har sådana ekonomiska förbindelser med läkemedelsindustrin att deras objektivitet vid förskrivning av läkemedel kan sättas i fråga".

Med hänvisning till det anförda frågar jag socialministern:

Kommer regeringen att vidta några åtgärder för att förhindra att läkare genom aktieinnehav i BOTA AB gör ekonomisk vinning vid förskrivning av läkemedel?

1986/87:194 av *Ulla Tillander* (c) till civilministern om patientregistren inom sjukvården:

Information om patienter som sökt sluten vård har av socialstyrelsen inforrats för forskning och statistisk bearbetning. Enligt uppgifter i pressen har denna information sedan samkörts med olika dataregister. Detta har väckt berättigad oro hos företrädare för olika landsting. Det är betänkligt när

den medicinska tillsynsmyndigheten utan tillstånd överträder de regler som är till för att värna om personlig integritet. Det finns en risk att man genom sådana åtgärder underminerar förtroendet för sjukvården.

För att skydda patientens intressen har vissa landsting såsom det i Älvsborgs län vägrat att lämna några patientuppgifter till socialstyrelsen och planerar att inskränka användningen av personnummer till klinik- och vårdcentralnivå. Däremot kommer uppgifter om patienter för t. ex. forskning att avidentifieras innan de förs vidare. Det kommer säkert inte att hindra att man kan genomföra seriösa forskningsuppgifter. Däremot kommer det att förhindra att kanske delvis känsliga patientuppgifter lämnas ut till obehöriga. Man vill på det viset slå vakt om både patienternas integritet och förtroendet för sjukvården.

Det är inte alls märkligt att fler landsting överväger liknande skyddsåtgärder mot ett otillräckligt och överdrivet samlande av patientuppgifter. Däremot är det anmärkningsvärt att en sådan skyddsåtgärd behöver ske gentemot en medicinsk tillsynsmyndighet.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till civilministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att komma till rätta med den slentrianmässiga hanteringen av dataregister?

den 5 mars

1986/87:195 av *Sven Munke* (m) till miljö- och energiministern om handläggningen av visst ärende om miljöfarligt utsläpp:

Jag har som sakägare överklagat koncessionsnämndens beslut av den 16 december 1986 om Scandust AB och begärt inhibition av koncessionsnämndens beslut. Koncessionsnämnden och statens naturvårdsverk har avstyrkt inhibition och förklarat att det skulle vara till nackdel ur miljösynpunkt och medföra onödiga utsläpp om beslutet inhiberades.

Innebörden i koncessionsnämndens beslut av den 29 april 1983 är att endast råmaterial som innehåller låga kvicksilverhalter, åtminstone lägre än 0,5 mg/kg, får upparbetas. När det sommaren 1986 upptäcktes att inget råmaterial med så låg kvicksilverhalt finns att tillgå stoppades verksamheten, eftersom såväl naturvårdsverket, länsstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden som företaget ansåg att tillståndet inte omfattade det stoft som fanns att tillgå för upparbetning.

Med undantag av en kort försökskörning som gjordes på dispens av länsstyrelsen för att testa reningsutrustning stod företaget stilla under hösten 1986 tills koncessionsnämnden gav tillstånd för verksamheten den 16 december. Utan detta tillstånd kan verksamheten inte starta.

Det är därför grovt vilseledande uppgifter som såväl koncessionsnämnden som naturvårdsverket lämnat att en inhibition skulle vara till nackdel ur miljösynpunkt och innebära onödiga utsläpp. Jag vidhåller mitt krav på att ingen verksamhet som innebär utsläpp av kvicksilver tillåts förrän kvicksilverrening installerats.

Eftersom det inte förefaller rimligt att en central myndighet inom miljöområdet ger ekonomiskt stöd till företag och i samband med detta överser med miljöfarliga utsläpp, vill jag fråga miljöministern om det anförda ger anledning till någon åtgärd från regeringens sida.

1986/87:196 av *Alf Svensson* (c) till statsministern om en kommission för att utreda vapenexporten under 1970- och 1980-talen:

Svensk vapenexport är i princip förbjuden. Den nu gällande lagen trädde i kraft den 1 januari 1983 efter en parlamentarisk utredning, som resulterade i ett antal skärpningar. År 1984 inrättades ett särskilt tekniskt-vetenskapligt råd hos krigsmaterielinspektionen i frågor som gäller gränsdragning mellan civil och militär materiel. 1985 byggdes kontrollen över krigsmaterielexporten ut ytterligare, bl. a. genom förstärkning av krigsmaterielinspektionen. Samma år började den rådgivande nämnden för krigsmaterielexportfrågor sin verksamhet.

I en motion har kds krävt att en plan för total avveckling av den svenska vapenexporten skall tas fram.

Trots skärpningarna och spärrarna för svensk vapenhandel är Sverige och Sveriges regering i dag utsatta för de mest grava beskyllningar beträffande vapenexporten.

Sedan flera månader tillbaka har vid flera tillfällen en relativt liten och ideellt verkande förening, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, avslöjat hur svenska vapen nått länder, där förvisso inte svenska vapen borde finnas. Det är onekligen komprometterande för ansvariga myndigheter att en ideellt verkande förening har lättare för att kontrollera, dokumentera och avslöja vapentransaktioner än vad regeringen själv har.

På sistone har även utländska reportrar och danska sjöfolksförbundet rapporterat om svensk vapenexport, som om den verkligen ägt rum måste betecknas som kriminell och oerhört upprörande. Polisutredningen som arbetar med de s. k. Boforsaffärerna fastslår titt som tätt att utredningen kommer att ta lång tid. Det är inte acceptabelt att en polisutredning som sysslar med så grava anklagelser drar ut på tiden. Det är heller inte acceptabelt att "vapenaffärerna" enbart avhandlas bakom konstitutionsutskottets stängda dörrar.

Mot ovanstående vill jag fråga statsministern:

Är regeringen beredd att tillsätta en oberoende kommission som får till uppgift att utreda svensk vapenexport under 1970- och 1980-talen?

1986/87:197 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Bengt Göransson om statsbidraget till fristående skolor:

Hösten 1982 beslutade riksdagen om ett statsbidrag för fristående skolor på grundskolenivå. Detta var första gången ett mera generellt bidragssystem för fristående skolor infördes i Sverige, även om bidrag också tidigare förekommit till sådana skolor i begränsad omfattning. Senare har också ett enhetligt statsbidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå införts.

Grunden för bidrag till fristående skolor är att dessa i någon mening skall

utgöra ett komplement till det vanliga skolsystemet. Bidragssystemet bygger således på uppfattningen att det finns ett värde i att det, utöver den kommunala skolan, finns ett utbildningsutbud av fristående skolor med exempelvis annan pedagogisk inriktning.

Den utvärdering av de fristående skolorna som nyligen genomförts av skolöverstyrelsen bekräftar också att de fristående skolorna utgör ett värdefullt inslag i det totala svenska utbildningsutbudet.

Även om införandet av statsbidrag 1982 innebar radikalt förbättrade arbetsvillkor för de fristående skolorna, jämfört med tidigare situation, är stödet mycket begränsat. Statens bidrag till fristående skolor är per elev räknat endast ungefär en tredjedel av bidraget till kommunala skolor. Detta innebär att fristående skolor fortfarande präglas av höga avgifter, låga lärarlöner och en allmän stark knapphet på materiella resurser.

Även om det kan anses naturligt att ett helt nytt statsbidragssystem började på en relativt låg nivå, finns det nu anledning att överväga om denna låga bidragsnivå är berättigad fortsättningsvis. Allvarliga principiella invändningar kan resas. Staten har åtagit sig ett finansieringsansvar för svenska ungdomars utbildning i första hand på grundskolenivå men för de allra flesta också på gymnasieskolenivå. Samhället har markerat att det är fullt godtagbart att denna utbildning genomförs också vid en fristående skola. Mot den bakgrunden vore det rimligt att hävda att staten bör ge i princip samma ekonomiska stöd åt alla barns utbildning. Så stora skillnader som i dag finns mellan vad samhället kostar på elever i den kommunala skolan och elever i fristående skolor är svårt att försvara på principiella grunder.

Den låga bidragsnivån till fristående skolor leder också som nämnts till förhållandevis höga skolvavgifter. Visserligen anpassas avgiften i allmänhet i praktiken till föräldrarnas betalningsnivå, och det torde inte förekomma att elever avvisas därför att föräldrarna inte har råd att betala. Trots detta kan avgifterna förmodligen upplevas som ett hinder för föräldrar med låga eller medelmåttiga inkomster att sätta sina barn vid fristående skolor. Jämlikhets-skäl talar därför för ett statsbidragssystem som undanröjer behovet av höga avgifter.

Lönenivån vid fristående skolor är i allmänhet betydligt lägre än inom det offentliga skolväsendet. Detta är en förutsättning för att skolorna skall kunna existera. Det kan dock knappast vara acceptabelt i längden att en av samhället accepterad och stödd del av utbildningsväsendet bygger sin verksamhet på att lärarna är underbetalda. Det måste därför vara angeläget att anpassa bidragssystemet så, att det är möjligt att ge lärare vid fristående skolor avtalsenliga löner.

Fem år har nu gått sedan riksdagen beslutade om ett statsbidragssystem för fristående skolor på grundskolenivå. En utvärdering av den fristående skolans verksamhet har just genomförts. Tiden borde nu vara mogen att göra en översyn av statsbidragssystemet i syfte att skapa en bättre likställighet i fråga om samhällets ekonomiska insatser för skolbarn i offentliga skolor och barn i fristående skolor.

Prot. 1986/87:80
5 mars 1987

Meddelande om interpellationer

Med hänvisning till vad jag anfört vill jag ställa följande fråga till statsrådet Göransson:

Är statsrådet beredd att ta initiativ till en översyn av bidragsnivån för statsbidrag till fristående skolor i syfte att skapa större likställighet mellan elever i offentliga och fristående skolor?

1986/87:198 av *Agne Hansson* (c) till socialministern om försäkringskassornas organisation:

En uppenbar försämring av försäkringskassornas service lokalt har skett de senaste åren. Mängder av lokalkontor och filialexpeditioner har lagts ned, och många hotas av nedläggning. I Kalmar län har t. ex. 19 filialexpeditioner försvunnit sedan 1981.

När ett lokalkontor läggs ned på en ort försämras när servicen till allmänheten på ett mycket viktigt område. Det uppfattas också av allmänheten som en klar tillbakagång. Det vittnar t. ex. den reaktion som mött försäkringskassans styrelse i Kalmar län i samband med beslutet att lägga ned försäkringskassans lokalkontor i Virserum. Denna åtgärd har mött en kompakt folkstorm. Samtliga politiska partier lokalt har reagerat mycket kraftigt och enigt emot nedläggningen.

Ett sådant beslut strider enligt deras uppfattning mot grundfilosofin om likvärdig och rättvis fördelning av samhällets service resurser på det sociala området.

Kommunen är för sin del beredd att medverka till att någon form av gemensamt servicekontor kan byggas upp, dit förutom försäkringskassenedelen även en del kommunal service kan förläggas, exempelvis arbetsförmedlingsservice etc. Detta har hittills stött på hinder från försäkringskassans sida.

Försäkringskassaverksamheten är av utomordentlig betydelse för de små samhällena i en glesbygd, typ Virserum.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga socialministern:

1. Är den nedläggningsvåg av lokalkontor och filialkontor inom försäkringskassan som t. ex. ägt rum i Kalmar län i linje med den målsättning som regeringen har beträffande försäkringskassornas organisation?
2. Om inte, vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att stoppa nedläggningarna och återskapa den service lokalt som, i exemplet med Virserum, håller på att raseras i glesbygden?

Meddelades att följande frågor framställdes

Meddelande om frågor

den 4 mars

1986/87:408 av *Jörn Svensson* (vpk) till statsrådet Georg Andersson om reseförbudet för vissa invandrare:

Den s. k. kommunarresten för vissa kurdiska invandrare framstår alltmer som en rättslig absurditet. Det s. k. kurdspåret i Palmesaken har brutit samman. Det är i stället myndigheternas trovärdighet som nu är skakad. Misstanke om brott mot de arresterade har kunnat avvisas. För flera av dem gäller, att de är rotfasta i Sverige sedan länge och aldrig gjort sig skyldiga till minsta förseelse. Det är en grotesk och oproportionerlig inskränkning i deras civila rättigheter, som de drabbas av till följd av en tivelaktig myndighetsutövning. Detta måste äntligen rättas till.

Mot nämnda bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet Georg Andersson:

När ämnar regeringen upphäva kommunarresten för de kurdiska invandrare som ej är misstänkta för eller har begått något brott?

1986/87:409 av *Nils Berndtson* (vpk) till statsrådet Georg Andersson om missförhållanden vid vissa flyktingförläggningar:

Vid en flyktingförläggning i Östergötland råder stor överbeläggning med allvarliga missförhållanden som följd. Där finns omkring 300 flyktingar, varav många barn, från flera länder. Trångboddheten är stor, sålunda bor t. ex. en familj om två vuxna och fyra barn i ett rum på 16 m². De hygieniska förhållandena är otillfredsställande.

Trots att anläggningen är en slussförläggning tvingas många till månadslång väntan i sysslolöshet och ovisshet, vilket gör läget ännu allvarligare. Verksamheten bedrivs i privat regi, men finansieras med statliga medel.

Jag vill fråga invandrarministern:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förbättra förhållandena vid flyktingförläggningar?

1986/87:410 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Georg Andersson om tillvaratagande av flyktingars tidigare utbildning och yrkeserfarenhet:

Under fjolåret fick ca 17 000 flyktingar uppehållstillstånd i Sverige. Många av dessa – kanske de flesta – upplever passiviteten och bidragsberoendet som något mycket negativt. Därför är det bra att statens invandrarverk nu tagit initiativ till den s. k. Skånemodellen, som innebär att flyktingarna inte bara skall få lära sig svenska utan även erbjudas praktikplatser i stället för socialbidrag under det första året.

Många flyktingar är mycket välutbildade i sitt hemland. Många har akademisk utbildning. Andra är utbildade inom vård- eller serviceyrken, där

Meddelande om frågor

det råder brist på arbetskraft i dag. Tar vi till vara det kunnande som våra flyktingar/invandrare besitter och ger vi dem särskilt avpassad utbildning för att de snarast möjligt skall kunna känna glädjen över att vara en resurs i sitt nya hemland?

Min fråga till invandrarministern är:

Vilka åtgärder har vidtagits eller planeras nu för att snabbt tillvarata flyktingarnas tidigare utbildning och yrkeserfarenheter?

1986/87:411 av *Torsten Karlsson* (s) till statsrådet Georg Andersson om situationen vid vissa slussförläggningar för invandrarflyktingar:

Situationen vid vissa slussförläggningar för invandrarflyktingar är besvärliga, bl. a. förläggningen Bocksjön i Östergötland.

Anledningen är att flyktingtillströmningen för åren 1985 och 1986 är tre gånger större än beräknat. Riksdagsbeslutet 1984 om invandrarflyktingarna var beräknat på ett antal av 5 000 årligen, men för båda åren har vi fått motta ca 15 000 flyktingar.

Avsikten är att en flykting som placeras på en slussförläggning endast skall vara där en till två veckor. Det verkliga förhållandet är att vistelsen kan bli upp till tre månader innan flyktingen kommer till en utredningsförläggning.

Därför vill jag fråga invandrarministern:

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för bättre anpassning till den ökande flyktingtillströmningen?

den 5 mars

1986/87:412 av *Pär Granstedt* (c) till bostadsministern om hyreshöjningarna för lokaler i Stockholm:

De höga och snabbt ökande lokalhyrorna är ett växande problem i de centrala delarna av Stockholm. Risken är stor att småbutiker och närservice slås ut.

Som exempel kan nämnas att byggnadsstyrelsen avser att höja hyran för Hemslöjdens butikslokal vid Drottninggatan från 290 000 kr./år till 840 000 kr./år.

Är regeringen beredd att ta initiativ för att motverka extrema hyreshöjningar för lokaler i Stockholms innerstad och andra områden i liknande situation?

26 § Kammaren ätskildes kl. 16.39.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON